

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління і бізнесу
ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Фінансів, обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: «Розрахунки за товарними операціями з кредиторами
ТОВ «Вознесенський кон'ячний завод»: облік та аналіз»

ШИФР КРБ.ФОтаА.1.579-03.1.1

Здобувачки: _____ Булатової Д.Д.

Керівники: _____ завідувач кафедри
фінансів, обліку та
аудиту, проф. Купріна Н.М.
_____ доц. Антонюк О.П.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ” 4 “ червня 2026 р., протокол № 14.

Завідувач кафедри фінансів, обліку

та аудиту

_____ Наталія КУПРІНА

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління
і бізнесу ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Фінансів, обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри фінансів, обліку та аудиту

« ____ » _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Булатової Дар'ї Дмитрівни

-
1. Тема роботи: *«Розрахунки за товарними операціями з кредиторами ТОВ «Вознесенський кон'ячний завод»: облік та аналіз»*

Затверджена наказом ОНТУ від 24 жовтня 2025 р. наказ № 579-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи *4 червня 2026 р.*
3. Вихідні дані до роботи: *Звітні дані про діяльність підприємства за два роки.*

-
4. Перелік питань, які потрібно розробити: *Сутність, значення та законодавча база обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами підприємства. Техніко-економічна характеристика підприємства, поглиблений аналіз кредиторської заборгованості за два роки на ньому. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами на ньому. Висновки та пропозиції.*

-
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) *таблиць – 18, рисунків – 3.*

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **2 лютого 2026 р.**

Керівники _____ Купріна Н.М.

_____ Антонюк О.П.

Завдання прийняла до виконання _____ Булатова Д.Д.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	2.02.26 - 10.03.26	
2. <i>Техніко-економічна характеристика підприємства, поглиблений аналіз кредиторської заборгованості підприємства за два роки</i>	11.03.26 - 11.04.26	
3. <i>Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та бухгалтерського обліку за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	12.04.26 - 25.05.26	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	25.05.26 - 4.06.26	

Здобувачка вищої освіти _____ Булатова Д.Д.

Керівники роботи _____ Купріна Н.М.

_____ Антонюк О.П.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка вищої освіти Булатова Д.Д. _____

АННОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «Розрахунки за товарними операціями з кредиторами ТОВ «Вознесенський коньячний завод»: облік та аналіз»

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення теоретичних та практичних питань обліку та аналізу розрахунків за товарними операціями з кредиторами підприємства відповідно до нормативних документів і законодавчих актів, наукових публікацій вчених та практичних публікацій фахівців, пошук шляхів вдосконалення їх бухгалтерського обліку та економічного аналізу на прикладі ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів: у першому розділі розглядаються теоретичні питання сутності та підходів до класифікації розрахунків за товарними операціями з кредиторами підприємства, нормативне забезпечення їх документального оформлення та фінансового обліку, аспекти синтетичного обліку та відображення у фінансовій звітності підприємства. У другому розділі проведено аналіз стану й проблем функціонування виноградарсько-виноробної галузі під час війни в Україні, аналіз кредиторської заборгованості підприємства, дослідження зміни фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за два роки. У третьому розділі наведені особливості організації бухгалтерського обліку та фінансового обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами в ТОВ «Вознесенський коньячний завод», їх відображення у фінансовій звітності підприємства, сформовані напрями удосконалення бухгалтерського обліку та економічного аналізу на основі застосування сучасного методичного інструментарію в системі управління підприємства.

У висновках до кваліфікаційної роботи сформульовані пропозиції щодо удосконалення обліку та аналізу розрахунків за товарними операціями з кредиторами в ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Кваліфікаційна робота містить: текстової частини – 81, таблиць – 18, рисунків – 2, додатків – 3.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА ТА ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ТОВАРНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ З КРЕДИТОРАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	11
1.1. Дослідження сутності та класифікації розрахунків за товарними операціями з кредиторами підприємства	11
1.2. Фінансовий облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами на підприємстві	18
1.3. Управлінський облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами на підприємстві	31
2. АНАЛІЗ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В ТОВ «ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД».....	36
2.1. Аспекти діяльності виноградарсько--виноробної галузі України в умовах війни.....	36
2.2. Техніко-економічна характеристика підприємства	39
2.3. Аналіз кредиторської заборгованості підприємства.....	45
3. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ТОВАРНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ З КРЕДИТОРАМИ В ТОВ «ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД».....	52
3.1. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві.....	52
3.2. Фінансовий облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами підприємства	62
3.3. Удосконалення бухгалтерського обліку та економічного аналізу розрахунків за товарними операціями з кредиторами підприємства.....	67
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82
ДОДАТКИ.....	87

ВСТУП

Функціонування будь-якого суб'єкта господарювання, діяльність якого спрямована на виробництво та реалізацію продукції, нерозривно пов'язане з процесом розрахунків із постачальниками та підрядниками – з розрахунками за товарними операціями. Даний масив товарних операцій потребує чіткого документального оформлення, належного відображення готівкових і безготівкових грошових потоків у системі бухгалтерського обліку, своєчасного погашення кредиторської заборгованості, а також її достовірного розкриття у фінансовій звітності.

Нормативно-правове регулювання обліку активів, зобов'язань та капіталу підприємств в Україні базується на системі Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. У контексті дослідження розрахункових операцій за товарними транзакціями з кредиторами ключове значення мають такі стандарти:

1. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» – виступає базовим методологічним документом, який регламентує принципи ведення обліку та складання звітності. Він забезпечує відображення кредиторської заборгованості за товари, роботи й послуги у формах балансу із зазначенням структури її погашення за часовими періодами (поточні та довгострокові зобов'язання); фіксує відтік грошових коштів від операційної діяльності на користь постачальників, а також вимагає детальної розшифровки окремих статей заборгованості та капіталу у Примітках до річної фінансової звітності.

2. П(С)БО 11 «Зобов'язання» – визначає методологічний інструментарій обліку кредиторського боргу, умови визнання його у складі пасивів підприємства, критерії оцінки та порядок класифікації, що безпосередньо впливає на аналіз реального фінансового стану розрахунків із контрагентами.

Важливим теоретико-прикладним аспектом є класифікація кредиторської

заборгованості за товари, роботи й послуги, яка виникає після отримання сировини, матеріалів, основних засобів або результатів сервісного обслуговування. Відповідно до вимог П(С)БО 11, цей аналітичний процес здійснюється шляхом диференціації зобов'язань за строками їхнього погашення, що дозволяє чітко розмежувати поточну та прострочену заборгованість, мінімізуючи ризики втрати ліквідності.

Сучасні економічні дослідження свідчать, що в умовах ринкової трансформації об'єктами комерційних відносин стають усі результати суспільної праці: від матеріальних продуктів (засобів виробництва, предметів споживання) до грошових коштів, послуг та позичкового капіталу. Традиційне розуміння суб'єктів ринку як виключно продавців і покупців у межах роздрібної торгівлі є дещо обмеженим. У сучасній економічній системі вони розглядаються як системні контрагенти, де підприємство виступає позивачем комерційного кредиту, формуючи виробничі зв'язки. З огляду на це, необхідність чіткої дефініції та розмежування економічних категорій «постачальник» та «підрядник», а також удосконалення методики їх обліку й аналізу в системі управління підприємства підкреслює актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи.

У публікаціях таких вчених і фахівців, як О.П. Антонюк, М.Д. Білик, І.О.Бланк, М.А.Болюх, Ф.Ф. Бутинець, А.Г.Загородній, З.В.Задорожний, Г.І.Кіндрацька, Я.Д.Крупка, Н.М.Купріна, О.В.Лишиленко, В.М.Мельник, В.О.Мец, Є.В.Мних, Л.В. Нападовська, Т.М. Ступницька, Д. Стоун, Ю.С.Цал-Цалко, А.В.Череп, Л.М. Чернелевський, М.Г. Чумаченко та інших розглядається аспекти бухгалтерського обліку та економічного аналізу розрахунків з кредиторами за товарними операціями та управління кредиторською заборгованістю підприємства, але є актуальними в теперішній час та потребують дослідження й розв'язання завдань кваліфікаційної роботи бакалавра.

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення теоретичних та практичних

питань обліку та аналізу розрахунків за товарними операціями з кредиторами підприємства відповідно до нормативних документів і законодавчих актів, наукових публікацій вчених та практичних публікацій фахівців, пошук шляхів вдосконалення їх бухгалтерського обліку та економічного аналізу на прикладі ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Задачами дослідження в кваліфікаційної роботі є:

- дослідити теоретичну сутність економічних категорій «постачальник», «підрядник» та «кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги», а також систематизувати їх класифікаційні ознаки для потреб обліку й аналізу;
- проаналізувати нормативно-правове та документальне забезпечення бухгалтерського обліку розрахунків із контрагентами відповідно до вимог НП(С)БО, чинного законодавства та фахових періодичних публікацій;
- вивчити сучасний стан та особливості ведення синтетичного й аналітичного обліку розрахунків із кредиторами за товарними операціями підприємства, а також порядок розкриття цієї інформації у фінансовій звітності;
- дослідити специфіку управлінського обліку в контексті формування взаємовідносин із кредиторами за товарними операціями підприємства;
- здійснити оцінку ключових фінансово-економічних показників діяльності суб'єкта господарювання, який досліджується;
- виконати економічний аналіз динаміки, структури та тенденцій змін кредиторської заборгованості підприємства;
- охарактеризувати загальну організацію облікової системи на підприємстві з акцентом на діючі облікові процедури за операціями з кредиторами за товарними операціями;
- обґрунтувати та запропонувати напрями й практичні рекомендації щодо вдосконалення бухгалтерського обліку та економічного аналізу розрахунків з кредиторами за товарними операціями підприємства в системі його управління.

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі бакалавра є розрахунки за товарними операціями з кредиторами підприємства, а предметом дослідження – облік та аналіз розрахунків з товарними операціями з кредиторами підприємства.

Методологічну основу дослідження склав комплекс загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема: системний аналіз, метод класифікації та групування, деталізація, порівняння, абстрактно-логічний та графічний методи. У процесі аналітичного блоку застосовувалися методи аналізу і синтезу, прийоми вертикального, горизонтального, коефіцієнтного аналізу, а також оцінка абсолютних і відносних величин.

Інформаційну базу кваліфікаційної роботи сформували законодавчі акти України, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, наукові монографії, фахова періодика, навчально-методична література та інтернет-ресурси. Практична частина роботи ґрунтується на даних первинних документів, реєстрів хронологічного й систематичного обліку, а також фінансової та статистичної звітності підприємства.

Апробація результатів роботи та публікації:

1. Доповідалися та пройшли апробацію на науковій студентській конференції здобувачів освіти на секції кафедри обліку та аудиту в ОНТУ, 24-27 березня 2026р.

2. Опубліковані в тезах (у співавторстві) за результатами доповіді на VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді», 16-17 квітня 2026 р. [42].

3. Доповідалися та пройшли апробацію на наукових колоквіумах в рамках дослідження наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри фінансів, обліку та аудиту ОНТУ на тему «Сучасні теоретичні та практичні аспекти обліку, аналізу та аудиту в системі управління національної

економіки та її суб'єктів» (17 жовтня 2025 р., витяг з протоколу №4 від 31.10.2025р., Додаток Б); на тему «Дослідження сучасних аспектів та інструментів: фінансів, банкінгу, фінансового обліку, аналізу та аудиту в системі управління діяльністю суб'єктів національної економіки» (17 квітня 2026 р., витяг з протоколу №12 від 23.04.2026 р., Додаток В).

1. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА ТА ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ТОВАРНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ З КРЕДИТОРАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Дослідження сутності та класифікації економічних категорій з розрахунків за товарними операціями з кредиторами підприємства

Розглядаючи механізми функціонування суб'єктів господарювання, вчені та фахівці підкреслюють, що невід'ємним процесом в їх діяльності є комерційна кооперація та формування кредиторської заборгованості. Така категорія відображає вартісну оцінку боргів суб'єкта перед зовнішніми та внутрішніми контрагентами. Зважаючи на неоднорідність характеристик капіталу, така заборгованість поділяється на довгострокову та поточну. Це вимагає від підприємства якісної організації обліково-аналітичного супроводження та моніторингу заборгованості для запобігання втрати фінансової стійкості [11-13].

Проведене дослідження [14] підтверджує, що ключовим нормативним документом для відображення цих процесів у вітчизняному обліковому процесі є НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [3], який визначає межу між поняттями «зобов'язання» та «кредиторська заборгованість». Так, згідно з нормативними вимогами НП(С)БО 11 [3], критерієм поділу зобов'язань є часовий фактор: поточні покриваються протягом операційного циклу чи 12 місяців від звітної дати, тоді як довгострокові орієнтовані на триваліший період виконання (понад один рік). Як свідчить проведений аналіз публікацій, трактування сутності цих категорій суттєво різняться як у законодавчих актах, так і в працях провідних науковців.

Узагальнюючи результати дослідження [11-14], констатуємо, що поточна кредиторська заборгованість є складовою підмножиною короткострокових зобов'язань підприємства. Вона об'єднує в собі розрахункові відносини з постачальниками й підрядниками за отримані товарно-матеріальні цінності,

виконані роботи й сервісні послуги, а також охоплює інші види поточної заборгованості перед бюджетом, персоналом та іншими кредиторами підприємства.

Відповідно до законодавчих актів та нормативних документів є різні визначення економічної категорії «зобов'язання» [1, 3, 8]:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [1] – це «заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди;

2. П(С)БО 11 «Зобов'язання» [3] – це «зобов'язання, що може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено лише тоді, коли відбудеться або не відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю»;

3. МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [8] – це «заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди».

Кредиторська заборгованість в нормативних документах [1-3,9,16] розглядається як форма позичкового капіталу, що відображає тимчасово іммобілізовані у внутрішній оборот ресурси, які належать зовнішнім суб'єктам і підлягають обов'язковому поверненню. Дослідження показало [1-3,9,16], що економічний підтекст функціонування такої заборгованості свідчить, що кредиторський борг формується у двох основних формах:

- у фінансовій (валютній): як прямі грошові зобов'язання перед контрагентами;
- у речовій (матеріальній): як сировина, матеріали чи товари, отримані у межах угод про комерційне кредитування або відстрочення платежів.

Це підтверджує складну структуру кредиторської заборгованості як об'єкта управління та бухгалтерського обліку, що поєднує в собі ознаки фінансового зобов'язання та залученого операційного майна.

Дослідження наукових та практичних праць дозволило сформулювати визначення економічної категорії «кредиторська заборгованість» з метою організації фінансового та управлінського обліку, проведення економічного аналізу та застосування інструментів фінансового менеджменту, яка трактується як:

- «форма розрахунку за товари і послуги, які придбаються у ході операцій компанії, що періодично повторюються і використовуються у виробництві (в якості сировини) чи для перепродажу» Бутинець Ф.Ф. [14];

- «заборгованість, рахунки до оплати (Accounts Payable) – це суми, які нараховуються постачальникам за купівлю у них товарів або послуг в кредит» Голов С.Ф. [23];

- «заборгованість як тимчасове залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок тимчасово безоплатного одержання майна інших суб'єктів господарювання» Цал-Цалко Ю.С., [37];

- «заборгованість – це поточні зобов'язання підприємства, що відображають його заборгованість перед господарськими партнерами з комерційних операцій; з розрахунків, нарахованих до оплати тощо Бланк І. А., [28].

Результати проведеного нами аналізу підходів до визначення сутності поняття «кредиторська заборгованість», говорять про розбіжність поглядів науковців щодо сутнісного наповнення такої категорії. Так, здебільшого автори ототожнюють її з грошовими ресурсами, певним майновим складником чи інструментом розрахунків за отримані матеріальні блага, але поза увагою дослідників залишається той факт, що кредиторська заборгованість виступає невід'ємною ланкою безперервного кругообігу капіталу, оскільки будь-які господарські транзакції формують динамічний потік, операції із закупівель одночасно акумулюють виробничі запаси та збільшують обсяги зобов'язань перед постачальниками. Та наступні стадії – виробництво та реалізація трансформують капітал у готову продукцію, дебіторський борг й у кінці

операції у грошові кошти. Цей операційний цикл постійно відновлюється, підпорядковуючись формуванню вхідних та вихідних грошових потоків.

У правовому контексті категорія «кредиторська заборгованість» виокремлюється як специфічна частина майна підприємства, що виступає безпосереднім об'єктом зобов'язальних правовідносин між боржником та його контрагентами [14]. Так, підприємство фактично розпоряджається та користується цими ресурсами, проте бере на себе правове зобов'язання повернути або компенсувати їхню вартість суб'єктам, які володіють правом вимоги. По суті, такі активи є позичковими, тобто чужими коштами чи цінностями, тимчасово розміщеними у володінні боржника. Отже, кредиторській заборгованості притаманна підвідна юридична сутність: з одного боку, вона перебуває у тимчасовому володінні (або власності, якщо мова йде про речі, визначені родовими ознаками чи гроші) підприємства, а з іншого – є його безпосереднім фінансовим боргом перед кредиторами [39].

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2], саме за нормативним підходом, заборгованість кредиторів можна трактувати як зобов'язання, що виникли внаслідок минулих подій, врегулювання яких у майбутньому зумовить відтік ресурсів, що містять у собі потенційні економічні вигоди.

Згідно з методологічними засадами НП(С)БО 11 «Зобов'язання», зазначена категорія підлягає обов'язковій класифікації для потреб бухгалтерського обліку [3]. НП(С)БО 11 «Зобов'язання» формує поділ зобов'язань на такі укрупнені групи [3]:

- довгострокові;
- поточні;
- непередбачені зобов'язання;
- доходи майбутніх періодів.

Так, до складу довгострокових пасивів відносяться довгострокові банківські кредити, інші тривалі зобов'язання, відстрочені податкові зобов'язання, а також довгострокові забезпечення. До поточних зобов'язань

відносять короткострокові позики банків, поточну кредиторську заборгованість (зокрема за товари, роботи, послуги; за розрахунками з бюджетом, включаючи податок на прибуток; зі страхування; з оплати праці; з учасниками та за внутрішніми операціями), видані короткострокові векселі, поточні забезпечення та інші види таких зобов'язань [3,39].

Дослідження підходів до класифікації зобов'язань підприємства у працях Ф.Ф. Бутинця показало, класифікацію зобов'язань підприємства за такими ключовими ознаками [14, с. 461]:

- за рівнем складності: прості та складні;
- за ступенем часової визначеності: обмежені у часі та безстрокові;
- за рівнем забезпечення виконання: забезпечені й незабезпечені;
- за юридичними підставами виникнення: договірні та позадоговірні;
- за формою та способом погашення: монетарні й немонетарні;
- за моментом виникнення: теперішні та майбутні;
- за тривалістю періоду погашення: довгострокові й короткострокові;
- за ступенем можливості вартісної оцінки: фактичні, оціночні та умовні.

Досліджуючи аспекти фінансового менеджменту, визначення сутності «поточна кредиторська заборгованість» має подвійний характер: по-перше, вона виступає формою безкоштовного короткострокового залучення капіталу в оборот підприємства; по-друге – має негативний вплив на рівень ліквідності й суттєво підвищує ризик втрати платоспроможності. Така зазначена специфіка обумовлює необхідність побудови комплексної системи управління борговими зобов'язаннями на основі раціональної організації обліку, експрес-аналізу та постійного моніторингу поточної кредиторської заборгованості [28,32].

Проведене нами теоретичне дослідження наукових підходів провідних вітчизняних фахівців у сфері бухгалтерського обліку, таких як Ф.Ф. Бутинець, Н.М. Ткаченко, О.В. Лишиленко та С.Ф. Голов (див. табл. 1.1) [14,16,19,23], дозволяє констатувати багатоаспектність сутності економічної категорії «товарні операції з кредиторами».

Таблиця 1.1 – Дослідження сутності економічної категорії «розрахунки товарними операціями з кредиторами» підприємства*

Автор, джерело	Визначення	Особливість підходу
1. Бутинець Ф.Ф., [14, с. 458]	Розрахунки з кредиторами за товарними операціями – це юридично задокументовані зобов'язання підприємства перед постачальниками за отримані матеріальні цінності, виконані роботи чи послуги, що виникають на підставі договорів купівлі-продажу, поставки або підяду та є об'єктом обов'язкового внутрішнього контролю	Акцентує увагу на первинному документуванні, договірних засадах та правовій відповідальності сторін.
2. Ткаченко Н.М., [19, с. 312]	Поточна кредиторська заборгованість за товарними операціями – це короткострокові зобов'язання суб'єкта господарювання, які виникають у процесі закупівлі виробничих запасів, товарів чи послуг на умовах відстрочення платежу (комерційного кредиту) і підлягають погашенню грошовими коштами або іншими активами	Розглядає операції як елемент залучення комерційного кредиту для фінансування оборотних коштів.
3. Лишиленко О.В., [16, с. 245]	Товарні операції з кредиторами – це сукупність розрахункових відносин із постачальниками та підрядниками за одержані сировину, матеріали та послуги, облік яких організується на базі рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» з обов'язковою аналітичною деталізацією за кожним пред'явленим рахунком чи актом	Робить упор на практичну організацію бухгалтерського обліку та рахункову методологію.
4. Голов С.Ф., [23, с. 189]	В управлінському аспекті зобов'язання перед товарними кредиторами розглядаються як короткострокове безвідсоткове джерело фінансування операційного циклу, яке потребує ретельного бюджетування грошових потоків (платіжного календаря) для запобігання касовим розривам.	Фокусується на управлінському обліку, фінансовому плануванні та аналізі руху грошових коштів.

*Складено автором на основі [14,16,19,23]

Дослідження показало [14,16,19,23], що більшість українських вчених та фахівців розглядають цю категорію в бухгалтерському обліку в межах розрахункових відносин із постачальниками та підрядниками, що відображаються на рахунку 63. При цьому професор Ф.Ф. Бутинець [14] робить акцент на правовій і документальній складовій виникнення боргу, тоді як Н.М.Ткаченко [19] аналізує його як інструмент комерційного кредитування. Особливої уваги заслуговує позиція С.Ф. Голова [23], який виходить за межі лише фінансового обліку і визначає товарні операції з кредиторами як об'єкт управлінського контролю та стратегічного планування грошових потоків.

Проведене дослідження поглядів українських науковців [14,16,19,23,28,39] дозволяє сформулювати таке визначення категорії «товарні операції з кредиторами» – це сукупність фінансово-господарських та розрахункових взаємовідносин підприємства з постачальниками й підрядниками, що виникають внаслідок постачання матеріальних цінностей, виконання робіт чи надання послуг на умовах відстрочення платежу, відображаються в системі бухгалтерського обліку як поточні зобов'язання за вартістю заміщення та вимагають перманентного аналітичного моніторингу задля підтримання оптимального рівня ліквідності суб'єкта господарювання.

Систематизація наукових та практичних публікацій свідчить про наявність різних підходів до групування кредиторської заборгованості та за різними критеріями. Так, І.О. Бланк виділяє заборгованість перед кредиторами за такими функціональними видами [28]:

1. Борги за відвантажені товари, виконані роботи та надані послуги, строк оплати за якими ще не настав;
2. Прострочена заборгованість за отримані матеріальні цінності та послуги;
3. Вексельні зобов'язання (заборгованість за виданими векселями);
4. Зобов'язання за розрахунками з бюджетом та державними цільовими фондами (позабюджетні платежі);
5. Боргові зобов'язання зі страхування;

6. Заборгованість перед персоналом з оплати праці;
7. Зобов'язання за отриманими від покупців авансами;
8. Інші види поточних зобов'язань.

Проведені нами дослідження дозволяють стверджувати [11-24, 27,28,32,33,37,39], що більшість фахівців та вчених фокусують увагу на групуванні заборгованості за часовим фактором та правовими підставами її виникнення. Проте для побудови ефективного менеджменту промислового підприємства критично важливим є деталізований моніторинг розрахунків саме з постачальниками та підрядниками. Це пов'язано з тим, що згадані контрагенти забезпечують підприємства необхідними для безперервного виробництва матеріально-технічними ресурсами, роботами та послугами.

Суб'єкт господарювання має право самостійно обирати оптимальний варіант підходів та ознак до класифікації зобов'язань, орієнтуючись на специфіку власної операційної діяльності та системи управління. Водночас для формування транспарентної та достовірної інформації у системі бухгалтерського обліку базовим орієнтиром має залишатися їх класифікація, яка наведена та затвердження на нормативному рівні в НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [3].

У межах дослідження параметрів фінансової стійкості підприємства нами обґрунтовано необхідність безперервного аналізу співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю. Так, диспропорція у структурі цих елементів суттєво послаблює ринкові позиції підприємства, його фінансову стійкість та платоспроможність, довіру інвесторів. Якщо обсяги дебіторської заборгованості значно перевищують кредиторські зобов'язання, виникає загроза настання банкрутства («технічне банкрутство») через дефіцит грошових коштів, вимивання чистого прибутку та накопичення прострочених боргів. Проте й зворотна тенденція – аномальне нарощування кредиторського боргу викликає кризу ліквідності й нездатність вчасно розраховуватися за поточними й найбільш терміновими зобов'язаннями [28,32].

На нашу думку, оптимізація структури джерел фінансування має підпорядковуватися суворій логіці: позичкові кошти повинні трансформуватися у реальні необоротні й оборотні активи (через модернізацію, реінжиніринг та освоєння новітніх технологій), а не витрачатися на транзитне погашення попередніх боргових зобов'язань підприємства. Тільки за умови створення доданої вартості, залучені пасиви виконують свою стимулюючу функцію, а помірний обсяг кредиторської заборгованості є корисним для операційного циклу, оскільки дозволяє безкоштовно оперувати капіталом сторонніх підприємства во власної діяльності суб'єкта господарювання протягом визначеного контрактом періоду [28,32].

1.2. Фінансовий облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами на підприємстві

Методологічні засади фінансового обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами – з постачальниками й підрядниками, а також параметри формування кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги в Україні визначаються відповідно до вимог НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [3]. Суб'єктами у структурі товарних кредиторів виступають постачальники та підрядники, конкретний порядок, строки та форми взаєморозрахунків з якими регламентуються умовами господарських договорів. З юридичного погляду, господарський договір репрезентує домовленість двох або більше сторін, спрямовану на встановлення, трансформацію або припинення їхніх цивільних прав та обов'язків.

У межах облікового процесу на підприємстві доцільно чітко розмежовувати зазначені категорії таких контрагентів [14, 24]:

– постачальники – це юридичні або фізичні особи (суб'єкти підприємницької діяльності), які забезпечують підприємство товарно-матеріальними цінностями (зокрема сировиною, матеріалами, паливно-енергетичними ресурсами, запасними частинами, малоцінними та

швидкозношуваними предметами тощо), а також надають комунальні чи інші операційні послуги та виконують роботи з обслуговування (наприклад, поточний або капітальний ремонт необоротних активів);

– підрядники – це спеціалізовані компанії або фізичні особи, які виконують комплекс будівельно-монтажних, ремонтних чи проектувальних робіт під час спорудження або модернізації об'єктів капітальних інвестицій на підставі укладених договорів-підряду [14, 24].

Суб'єкти господарювання, які відкривають поточні рахунки в банківських установах, акумулюють на них власні фінансові ресурси на контрактній основі та проводять погашення зобов'язань у безготівковій або готівковій формах. Зазначені транзакції здійснюються у суворій відповідності до нормативно-правових вимог Національного банку України. Готівкові розрахунки між підприємствами, фізичними особами-підприємцями та громадянами можуть реалізуватися як за рахунок коштів, отриманих із банківських кас, так і шляхом використання поточної готівкової виручки. Такі операції проводяться безпосередньо через касу суб'єкта господарювання з обов'язковим відображенням у касовій книзі встановленого зразка. Окрім цього, готівкові розрахунки за товарними операціями з кредиторами можуть здійснюватися через касові відділення банківських установ згідно з чинними інструкціями Національного банку України щодо організації емісійно-касової діяльності [6, 7, 12, 14].

На основі узагальнення нормативно-правових джерел нами систематизовано ключові напрями регулювання та погашення поточних зобов'язань перед кредиторами за товарними операціями. Традиційно в практиці вітчизняних підприємств виділяють дві альтернативні форми проведення розрахункових операцій [12]:

1. Безготівкові розрахунки, що передбачають рух коштів на поточних рахунках у банках за допомогою платіжних інструкцій, акредитивної форми, розрахункових чеків або шляхом видачі (акцепту) комерційних векселів.

2. Готівкові розрахунки, юридична сила та факт проведення яких підтверджуються фіскальними чеками РРО/ПРРО, квитанціями до прибуткових касових ордерів або копіями чеків із відміткою «оплачено».

На наш погляд, у процесі організації обліково-контрольного забезпечення касових операцій керівництву підприємства необхідно суворо дотримуватися встановлених законодавством обмежень щодо граничних сум готівкових розрахунків між контрагентами протягом одного операційного дня, оскільки їх порушення тягне за собою застосування значних фінансових санкцій [12] – відповідно до Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні [6], яке затверджене постановою Правління Національного банку України від 29.12.2017 р. № 148 (зі змінами).

Так, суб'єкти господарювання, які відкривають поточні рахунки в банківських установах, акумулюють на них власні фінансові ресурси на контрактній основі та проводять погашення зобов'язань у безготівковій або готівковій формах. Зазначені транзакції здійснюються у суворій відповідності до нормативно-правових вимог Закону України «Про платіжні послуги», затвердженого від 30.06.2021 року №1591-IX (зі змінами, станом на 10.10.2024 р.) [10].

Згідно з діючими вимогами Національного банку України [6], граничний розмір готівкових платежів між підприємствами (або ФОП) протягом одного операційного дня обмежений сумою у 10 тис. грн. Готівкові розрахунки суб'єктів господарювання можуть реалізовуватися як за рахунок коштів, отриманих із банківських кас, так і шляхом використання поточної готівкової виручки. Такі операції проводяться безпосередньо через касу підприємства з обов'язковим відображенням у касовій книзі встановленого зразка. Зазначені вимоги поширюються й на операції із залученням корпоративних платіжних карток для фінансування господарських потреб підприємства [6].

На основі аналізу нормативних актів регулятора [6] виокремлено випадки, на які вищезгадані обмеження не розповсюджуються: розрахункові операції з фізичними особами (де діє окремий добовий ліміт у розмірі 50 тис.

грн), платежі до бюджетів усіх рівнів, використання готівкових коштів, отриманих у межах кредитних ліній від ЄБРР, а також транзакції з готівкою, яка була вилучена органами Державної податкової служби (ДПС), та розрахунки за спожиту електричну енергію. У разі якщо підприємство допускає перевищення встановленого 10-тисячного ліміту, сума понад норму розрахунково додається до фактичного касового залишку на кінець відповідного дня для подальшого порівняння із затвердженим лімітом каси [6].

Розрахункові операції з постачальниками та підрядниками відображаються в обліковій системі виключно на підставі затверджених первинних документів, серед яких: рахунки-фактури (інвойси), товарні накладні, акти виконаних робіт або наданих послуг, товарно-транспортні накладні (ТТН) та податкові накладні [19].

Головною передумовою для оприбуткування та подальшої оплати матеріальних цінностей виступає документальне підтвердження їхньої належної якості й комплектності. Якщо під час приймання запасів виявляються дефекти або нестачі, процес приймання не зупиняється – комісія підприємства оформлює рекламацийний акт (акт про розбіжності) для подальшого пред'явлення претензій контрагенту [19].

Узагальнення інформації про стан і рух зобов'язань перед кредиторами за товарними операціями здійснюється на пасивному рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», який призначений для безперервного моніторингу поточної кредиторської заборгованості за отримані виробничі ресурси, виконані роботи чи сервісні послуги [14, 19], , відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291 (зі змінами) [5].

З метою оптимізації структури пасивів та забезпечення фінансової стійкості підприємства, менеджменту доцільно застосовувати інструменти стратегічного управління [27]. Проведення класифікації заборгованості за функціональними ознаками (залежно від рівня загрози банкрутства чи ступеня

впливу на рентабельність) дозволяє диференціювати кредитну політику підприємства та підтримувати оптимальний рівень ліквідності [27].

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» має такі субрахунки [5]:

- 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»;
- 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»;
- 633 «Розрахунки з учасниками промислово-фінансових груп (ПФГ)».

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291 (зі змінами, станом на 23.12.2025) [4], за кредитом рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» відображається заборгованість за одержані від постачальників та підрядників товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи, послуги, за дебетом – її погашення, списання тощо. (див. табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Аналіз субрахунків рахунку 63 для обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами» підприємства*

Назва субрахунку	Призначення
1. Субрахунок 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	Ведеться облік розрахунків за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги з вітчизняними постачальниками та підрядниками.
2. Субрахунок 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»	Ведеться облік розрахунків з іноземними постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги.
3. Субрахунок 633 «Розрахунки з учасниками ПФГ»	На субрахунку учасник ПФГ веде облік розрахунків за одержані від учасників ПФГ товарно-матеріальні цінності, роботи і послуги

* Складено на основі джерела [4]

Аналітичний облік розрахунків із постачальниками та підрядниками доцільно організовувати за кожним контрагентом окремо та в розрізі кожного розрахункового документа. Такий підхід дає змогу простежити підстави виникнення заборгованості, строки її погашення та своєчасність відображення

господарських операцій у системі рахунків підприємства. Операції з приймання виконаних робіт або наданих послуг від підрядників відображаються на рахунках обліку витрат залежно від характеру понесених витрат. Якщо йдеться про виробничий процес, суми можуть бути віднесені на рахунок 23 «Виробництво», а в інших випадках – на відповідні рахунки витрат діяльності. За кредитом субрахунку 371 узагальнюється інформація про суми авансів, які зараховуються під час остаточних розрахунків за отримані роботи чи послуги, а також кошти, повернені постачальниками у разі невикористання попередньої оплати. Після належного виконання договірних зобов'язань заборгованість погашається у звичайному порядку, а в разі проблемного її стягнення підприємство повинно оцінити можливість визнання такої заборгованості сумнівною або безнадійною [16].

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» призначений для відображення заборгованості за одержані матеріальні цінності, виконані роботи та надані послуги. За його кредитом фіксують виникнення зобов'язання перед контрагентами, а за дебетом – погашення боргу шляхом перерахування коштів, видачі готівки або застосування інших передбачених законодавством способів розрахунків. Сальдо рахунку 63 характеризує суму поточної кредиторської заборгованості підприємства перед постачальниками та підрядниками на звітну дату. Саме ця інформація є важливою для формування реальної оцінки платоспроможності підприємства та відображення його зобов'язань у фінансовій звітності (табл. 1.3).

Кореспонденція бухгалтерських рахунків з обліку розрахунків з кредиторами за товарними операціями наведено у Додатку А [16].

У межах організації постачальницької діяльності підприємства надходження виробничих запасів, сировини та отримання послуг від підрядних організацій базується на договірній основі. Господарський договір виступає базовим регулятором взаємовідносин, у якому фіксуються детальні характеристики матеріальних цінностей (або сутність виконуваних робіт), комерційний базис поставки, а також обсяги, цінові параметри та вимоги до

Таблиця 1.3 – Загальна характеристика обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками*

Елемент обліку	Зміст характеристики
1. Аналітичний облік	Ведеться за кожним постачальником, підрядником і окремим розрахунковим документом.
2. Синтетичний рахунок	Для узагальнення інформації застосовується рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».
3. Виникнення зобов'язання	Фіксується після отримання товарів, робіт або послуг та прийняття їх до обліку.
4. Погашення заборгованості	Здійснюється грошовими коштами, заліком авансів або іншими способами, передбаченими договором.
5. Значення для звітності	Сальдо рахунку характеризує поточну кредиторську заборгованість підприємства.

*Складено на основі джерел [14,16,19]

якості ресурсів. Не менш важливе значення для системи бухгалтерського обліку має закріплений у контракті графік платежів і порядок розрахунків, який безпосередньо впливає на етапи формування та погашення поточної кредиторської заборгованості. Юридична чинність таких операцій забезпечується внесенням повних реквізитів сторін та скріпленням договору підписами й печатками суб'єктів господарювання [14].

Підставою для надходження матеріальних цінностей, виконання робіт і надання послуг є належним чином оформлені договори між підприємством та контрагентами. У таких договорах визначають номенклатуру об'єкта постачання, обсяг робіт чи послуг, якісні та вартісні параметри, строки виконання, порядок оплати, відповідальність сторін і строк дії домовленостей.

Під час надходження товарно-матеріальних цінностей важливу роль відіграє належне документальне оформлення. Залежно від виду операції застосовують накладні, товарно-транспортні накладні, рахунки, рахунки-фактури, платіжні доручення, банківські виписки, касові документи та звіти підзвітних осіб. Розрахункові документи мають бути погоджені уповноваженими особами підприємства [14].

Після акцепту рахунку покупець може ініціювати оплату через установу банку або провести розрахунок готівкою через підзвітну особу з обов'язковим

підтвердженням факту здійснення витрат первинними документами. Отримані вантажі підприємство реєструє у відповідному журналі обліку. Це забезпечує належний контроль за рухом матеріальних цінностей, дозволяє звіряти фактичне надходження з умовами договорів та оперативно виявляти розбіжності [14,16] (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 – Первинні документи у розрахунках з постачальниками та Підрядниками*

Назва документу	Призначення
1.Договір	Визначає права, обов'язки сторін, умови постачання та порядок проведення розрахунків.
2.Накладна / ТТН	Підтверджує факт відвантаження та отримання товарно-матеріальних цінностей.
3.Рахунок / рахунок-фактура	Містить суму до оплати, номенклатуру, ціну та інші реквізити розрахунку.
4.Платіжне доручення	Є підставою для безготівкового перерахування коштів постачальнику.
5.Банківська виписка	Підтверджує списання коштів з рахунку підприємства.
6.ВКО і звіт підзвітної особи	Використовуються у разі розрахунків готівкою через уповноважену особу.

*Складено на основі джерел [14,16]

За журнально-ордерної форми бухгалтерського обліку узагальнення інформації про розрахунки з постачальниками та підрядниками відображають у журналі-ордері №3. Важливою умовою достовірності облікових даних є відповідність аналітичного обліку показникам синтетичного обліку на кінець кожного звітного місяця. Записи до відповідних регістрів здійснюють на підставі первинних документів та накопичувальних відомостей. Для деталізації розрахунків із контрагентами застосовують аналітичні відомості, у яких залишки визначають окремо за кожним постачальником або підрядником, після чого узагальнені показники заносять до журналу №3 [40]: в розділ I «Облік розрахунків за товари, роботи, послуги інших розрахунків і резерву сумнівних боргів» (за кредитом рахунків 16, 34, 36, 37, 38, 51, 62, 63, 68); в розділ II «Облік розрахунків з бюджетом, облік довгострокових та поточних зобов'язань» (за кредитом рахунків 17, 52, 53, 54, 55, 61, 64, 67, 69). Записи в

Журналі 3 здійснюються на підставі підсумкових даних відомостей 3.1-3.6 та первинних документів [40].

Інформація про розрахунки з постачальниками та підрядниками підлягає відображенню у фінансовій звітності. Наявна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги включається до складу поточних зобов'язань і розкривається у балансі як елемент характеристики фінансового стану підприємства [40] (табл. 1.5).

Таблиця 1.5 – Облікові реєстри та звітні форми для узагальнення
Розрахунків з кредиторами за товарними операціями*

Інструмент узагальнення	Характеристика використання
1.Журнал-ордер № 3	Використовується для систематизації даних про розрахунки та зобов'язання підприємства.
2. Аналітичні відомості: (№3.3)	Містять деталізацію за окремими контрагентами, документами та строками погашення боргів.
3.Первинні документи	Є інформаційною базою для формування облікових реєстрів.
4.Форма №1 Баланс (Звіт про фінансовий стан)	Узагальнює дані про поточну кредиторську заборгованість у складі зобов'язань.

*Складено на основі джерел [14,16]

Податковий облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами ведеться відповідно до вимог Податкового кодексу України, № 2755-VI від 2 грудня 2010 р. (зі змінами та доповненнями, станом на 31.05.2026р.) – отримання податкового кредиту при придбанні товарів, робіт, послуг [9].

Податковий аспект розрахунків з постачальниками та підрядниками тісно пов'язаний із формуванням податкового кредиту з податку на додану вартість. У підприємства право на податковий кредит виникає за наявності належно оформлених документів і за дотримання вимог податкового законодавства щодо придбання товарів, робіт або послуг. Так, «податок на додану вартість – податок, що стягується з підприємств, на суму приросту вартості на даному підприємстві, обчислювану у вигляді різниці між виторгом від реалізації

товарів і послуг і сумою на сировину, матеріали, напівфабрикати, отримані від інших виробників» (ПДВ) [14,20].

ПДВ слід розглядати як непрямий податок, який включається до ціни товарів і послуг та в кінцевому підсумку сплачується кінцевим споживачем. Для суб'єкта господарювання важливим є правильне визначення податкового кредиту і податкового зобов'язання, оскільки це безпосередньо впливає на розрахунки з бюджетом. Датою віднесення суми податку до податкового кредиту є дата першої події: або списання коштів на користь постачальника, або отримання товарів чи послуг. Документальним підтвердженням права на податковий кредит виступає податкова накладна, без якої відображення відповідної суми у податковому обліку є неправомірним [20].

Для узагальнення розрахунків за податками й платежами підприємства застосовують рахунок 64. Аналітичний облік при цьому організують за видами податків, що дає змогу своєчасно контролювати нарахування, сплату та можливі суми бюджетного відшкодування [16].

Економічна сутність податку на додану вартість (ПДВ) полягає в тому, що він є формою вилучення до бюджету частини створеної нової вартості, яка включається до ціни товарів, робіт чи послуг та сплачується їхнім кінцевим споживачем й належить до категорії загальнодержавних непрямих податків і є обов'язковим для нарахування та сплати всіма суб'єктами господарювання, які мають статус платника цього податку [20].

Відповідно до положень Податкового кодексу України (ПКУ), статус платника ПДВ може набуватися добровільно або в обов'язковому порядку [9]. Так, право на добровільну реєстрацію має будь-яка особа, яка здійснює або планує здійснювати господарську діяльність. водночас, якщо загальна сума від реалізації оподатковуваних товарів або послуг протягом останніх 12 календарних місяців сукупно перевищує 1000000 гривень (без урахування пдв), такий суб'єкт господарювання зобов'язаний зареєструватися як платник податку в контролюючому органі за своїм місцезнаходженням, за винятком осіб, які

застосовують спрощену систему оподаткування першої – третьої груп зі ставкою, що включає пдв до складу єдиного податку [9].

В Україні діє диференційована система ставок ПДВ, де базова ставка становить 20%, а також застосовуються знижені ставки у розмірі 14%, 7% та 0% до визначених ПКУ категорій операцій [9].

З позиції бухгалтерського обліку та податкового менеджменту, фіскальний механізм ПДВ базується на взаємодії двох протилежних величин: податкового зобов'язання та податкового кредиту. у контексті взаємовідносин з товарними кредиторами (постачальниками) ключове значення має формування податкового кредиту [9].

На основі аналізу норм чинного законодавства [9] нами систематизовано господарські операції, що зумовлюють виникнення права на податковий кредит у підприємства:

- придбання або самостійне виготовлення товарів, сировини, матеріалів та послуг;
- придбання, спорудження, будівництво або створення необоротних активів (зокрема й у випадках їхнього ввезення як внеску до статутного капіталу підприємства);
- отримання послуг, що надаються нерезидентами, якщо місце їхнього фактичного постачання розташоване на митній території України;
- ввезення матеріальних цінностей та необоротних активів на митну територію України, у тому числі за договорами фінансового або оперативного лізингу.

За загальним правилом, датою виникнення права на податковий кредит є дата тієї події, що відбулася раніше (правило «першої події»): або списання безготівкових коштів з рахунку в банку на користь постачальника, або фактичне отримання й оприбуткування товарів, робіт чи послуг [9].

Варто наголосити, що нарахування податкового кредиту здійснюється незалежно від того, чи почали зазначені товари, послуги або основні засоби фактично використовуватися в оподатковуваних операціях у межах

господарської діяльності протягом звітного періоду, а також незалежно від наявності фактів здійснення оподатковуваних операцій у цьому періоді взагалі [9, 41].

Головним документом, що підтверджує право покупця на податковий кредит, є податкова накладна, складена постачальником в електронній формі та обов'язково зареєстрована в єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН). без виконання цієї умови підприємство позбавляється права на зменшення своїх податкових зобов'язань. звітним періодом для розрахунків з ПДВ є календарний місяць. платники податку зобов'язані подавати податкову декларацію з ПДВ протягом 20 календарних днів, що настають за останнім днем звітного місяця [9, 41].

Для відображення інформації про фінансові відносини з бюджетом за податковими транзакціями використовується рахунок 64 «Розрахунки за податками і платежами», який за своєю структурою є пасивним (хоча в розрізі окремих субрахунків може мати дебетове сальдо, що свідчить про наявність податкового боргу держави перед підприємством) [16].

Синтетичний облік безпосередньо ПДВ ведеться на субрахунку 641 «розрахунки за податками», до якого відкриваються аналітичні рахунки другого порядку (наприклад, 641/пдв). За кредитом рахунку 64 відображаються нараховані податкові зобов'язання, що підлягають сплаті до бюджету, а за дебетом – суми податкового кредиту, які підлягають відшкодуванню або зменшенню податкових зобов'язань, а також фактичне перерахування коштів на електронний рахунок у системі електронного адміністрування (СЕА ПДВ) [16,20].

Рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами» має такі субрахунки відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291 (зі змінами, станом на 29.07.2022р.) [5]:

– 641 «Розрахунки за податками»;

- 642 «Розрахунки за обов’язковими платежами»;
- 643 «Податкові зобов’язання »;
- 644 «Податковий кредит».

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291 (зі змінами, станом на 23.12.2025р.) [4] (табл. 1.3).

Таблиця 1.2 – Аналіз субрахунків рахунку 64 для обліку ПДВ для
розрахунків за товарними операціями з кредиторами»
підприємства*

Назва субрахунку	Призначення
1.Субрахунок 641 «Розрахунки за податками»	Ведеться облік податків, які нараховуються та сплачуються відповідно до чинного законодавства (податок на прибуток, податок на додану вартість інші податки).
2.Субрахунок 642 «Розрахунки за обов’язковими платежами»	Ведеться облік розрахунків за зборами (обов’язковими платежами), які справляються відповідно до чинного законодавства та облік яких не ведеться на рахунку 65 «Розрахунки з страхування».
3.Субрахунок 643 «Податкові зобов’язання»	Ведеться облік суми податку на додану вартість, визначену, виходячи із суми одержаних авансів (попередньої оплати) за готову продукцію, товари, інші матеріальні цінності та нематеріальні активи, роботи, послуги, що підлягають відвантаженню (виконанню).
4.Субрахунок 644 «Податковий кредит»	Ведеться облік суми податку на додану вартість, на яку підприємство набуло право зменшити податкове зобов’язання

* Складено на основі джерела [4].

Аналітичний облік організовують за видами податків та кредиторів, що дає змогу своєчасно контролювати нарахування, сплату та можливі суми бюджетного відшкодування.

1.3. Управлінський облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами на підприємстві

Управлінський облік розрахунків із постачальниками та підрядниками має бути спрямований не лише на фіксацію господарських операцій, а й на запобігання простроченню кредиторської заборгованості. Рационально

організована система контролю допомагає підтримувати платіжну дисципліну, зберігати ділову репутацію підприємства та уникати зайвих витрат, пов'язаних із претензійною роботою чи судовими спорами [13,17,22,23,28].

Кредиторська заборгованість може розглядатися як відносно дешеве джерело фінансування діяльності, однак її надмірне зростання створює ризики для стабільності розрахунків. Тому підприємству необхідно регулярно аналізувати склад боргів, їх структуру, строки виникнення, графіки погашення та ступінь ризику прострочення [22].

На великих підприємствах доцільним є створення окремого напрямку або підрозділу кредитного контролю. Його функціями можуть бути перевірка дотримання договірної дисципліни, моніторинг прострочених сум, аналіз ризиків і підготовка пропозицій щодо оптимізації кредитної політики підприємства. У сфері розрахунків з кредиторами управлінський облік дозволяє встановити не лише поточну суму заборгованості, а й її якісні характеристики: терміновість, вартість залучення, вплив на грошові потоки, залежність від окремих постачальників, імовірність прострочення та чутливість до зміни договірних умов. Саме тому управлінський підхід є ширшим за традиційний бухгалтерський і тісно пов'язаний з фінансовим менеджментом підприємства [28].

Ефективна система управлінського обліку починається з класифікації кредиторської заборгованості за ознаками, які є важливими для управління. Зокрема, доцільно групувати зобов'язання за видами кредиторів, строками погашення, рівнем ризику, сумою боргу, регулярністю поставок, наявністю штрафних санкцій, участю в забезпеченні безперервності виробництва та пріоритетністю для платіжного календаря. Така деталізація допомагає виділити критичні ділянки, які потребують особливої уваги керівництва [28].

Управлінський облік розрахунків з кредиторами має бути тісно пов'язаний із системою бюджетування. На етапі планування підприємство визначає майбутню потребу в закупівлях, обсяги поставок, очікувані строки оплати та можливі джерела фінансування. Відповідно, інформація про майбутні

зобов'язання повинна завчасно включатися до бюджетів грошових коштів, щоб підприємство могло уникнути касових розривів і своєчасно виконувати договірні зобов'язання [22,23].

Одним із центральних завдань управлінського обліку є контроль строків оплати. Прострочення платежів може призвести до штрафів, пені, зупинення поставок, погіршення умов співпраці або втрати знижок за достроковий розрахунок. Тому на підприємстві доцільно формувати внутрішні реєстри, в яких відображаються дата виникнення боргу, передбачений строк погашення, відповідальна особа, джерело фінансування платежу та поточний статус його виконання. У практиці управлінського обліку значну цінність має побудова платіжного календаря. Він дозволяє співвіднести строки оплати кредиторської заборгованості з очікуваними надходженнями грошових коштів, розставити пріоритети, визначити критичні дати та заздалегідь виявити можливі дефіцити ліквідності. На підставі таких даних керівництво може ухвалювати рішення про перенесення непершочергових платежів, переговори з постачальниками, залучення короткострокового фінансування або коригування закупівельної політики [23,28].

Для цілей управління важливо не лише знати загальну суму заборгованості, а й оцінювати її оборотність. Чим довше підприємство користується безкоштовним комерційним кредитом без погіршення відносин з контрагентами, тим гнучкішими стають його можливості щодо фінансування оборотних активів. Водночас надмірне затягування оплати підвищує ризик втрати довіри з боку постачальників і може негативно вплинути на безперебійність постачання [28].

Управлінський облік допомагає оцінити вигідність умов співпраці з кожним кредитором. Наприклад, один постачальник може пропонувати нижчу ціну, але коротший строк оплати, а інший – довший комерційний кредит, проте менш привабливі цінові умови. Завдання управлінського персоналу полягає в тому, щоб зіставити ці параметри, визначити реальну економічну вигоду та

обрати таку модель співробітництва, яка найкраще відповідає потребам підприємства [22].

Окремим напрямом є контроль простроченої кредиторської заборгованості. У межах управлінського обліку доцільно встановлювати причини її виникнення, відповідальних осіб, наслідки для підприємства та шляхи усунення. Якщо прострочення має системний характер, це може свідчити про недоліки закупівельної політики, слабке планування грошових потоків, неефективну договірну роботу або загальне погіршення фінансового стану суб'єкта господарювання. Управлінський облік повинен спиратися на систему показників, що характеризують стан розрахунків. До них можна віднести коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, середній період її погашення, частку прострочених зобов'язань, концентрацію боргу на найбільших постачальниках, питому вагу боргу за критично важливими поставками та співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості. Сукупне використання таких індикаторів дозволяє виявляти проблемні тенденції ще до того, як вони почнуть негативно впливати на діяльність підприємства [27, 28].

Водночас не слід абсолютизувати позитивне значення кредиторської заборгованості. Якщо підприємство надмірно використовує відстрочку платежу як джерело фінансування, воно ризикує втратити ділову репутацію, зіштовхнутися з жорсткішими умовами постачання, підвищенням цін або вимогами попередньої оплати. Тому завдання управлінського обліку полягає у знаходженні балансу між вигодою від тимчасового користування коштами контрагентів і потребою підтримувати стабільні партнерські відносини [28].

Важливим інструментом управлінського обліку є АВС-аналіз кредиторської заборгованості. Його суть полягає в групуванні контрагентів або сум боргу за рівнем значущості для підприємства. Група А зазвичай охоплює невелику кількість постачальників, на яких припадає основна частина вартості розрахунків, група В має середній рівень значення, а група С містить численних контрагентів з відносно незначними сумами боргу. Такий підхід дозволяє

сконцентрувати управлінську увагу на найбільш суттєвих платежах [28] (табл. 1.7).

Таблиця 1.7 – Приклад групування кредиторів для проведення ABC-аналізу*

Група	Характеристика	Управлінська реакція
A	Найбільші за сумою кредитори, що формують основну частину боргу.	Щоденний контроль, індивідуальний графік оплат, персональна комунікація.
B	Кредитори із середнім рівнем впливу на загальний обсяг заборгованості.	Періодичний моніторинг та планове узгодження платежів.
C	Численні кредитори з незначними сумами зобов'язань.	Стандартизовані процедури оплати та спрощений контроль.

*Складено автором на основі джерел [13,17,22,23,28]

Отже, управлінський облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами на підприємстві є багатофункціональною системою, яка забезпечує інформаційну підтримку планування, контролю, аналізу та стратегічного управління. Його ефективна організація дає можливість своєчасно виявляти ризики, оптимізувати грошові потоки, підтримувати належний рівень платоспроможності та вибудовувати раціональні відносини з постачальниками й підрядниками.

2. АНАЛІЗ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В ТОВ «ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД»

2.1. Аспекти діяльності виноградарсько--виноробної галузі України в умовах війни

Військові дії в Україні призвели не тільки до скорочення виробництва, але й вплинули на експортні ресурси і порушення ланцюгів логістики, що, відповідно, призвело до зменшення відвантаження продукції на зовнішні ринки. Так, як показало наше дослідження, для виноградарсько-виноробної галузі України характерним є активна зовнішньоекономічна діяльності та торгівля, які зазнали суттєвих змін в результаті військових дій (див. табл. 1) [42].

Таблиця 2.1 – Зовнішньоторговельні операції з основними видами винної продукції в 2013 і 2024 роках*

Види продукції	Експорт			Імпорт		
	2013	2024	2024 в % до 2013	2013	2024	2024 в % до 2013
Вина виноградні						
- тонн	77160	16424	21,3	50750	67969	133,9
- тис.дол	81700	11200	13,7	126900	203900	160,7
2. Спиртові дистиляти та напої, одержані шляхом перегонки вина						
- тонн	9060	2208	24,4	35227	34144	96,9
-тис.дол	26,8	7,8	29,1	134300	72,8	54,2

*Джерело: розраховано за даними державної служби статистики України [43] та опубліковано [42]

Як видно з даних табл. 2.1, експорт винної продукції скоротився в рази як в натуральному, так й у вартісному вираженні. Головною причиною такого спаду являється те, що у своїй експортній політиці орієнтація була на традиційні ринки СНД. Так, як показало наше дослідження [42], в 2013 р. на ринки країн СНД було експортовано 76,4% виноградних вин та 76,8% спиртових дистилятів (в дійсності – коньячних спиртів). З початком військових дій в Україні експорт по такому напрямку припинився. Переорієнтація на ринки

інших країн відбулася в умовах спаду вітчизняного виробництва і конкуренції на таку продукцію на світовому ринку. Серед покупців вин виноградних виділяється Молдова, Румунія, Польща, Казахстан та Ізраїль. В 2024 р. Румунія закупила вина на суму 7,8 млн.дол або 69,6% його українського експорту. Спиртові дистиляти знаходять покупців у Польщі (в 2024 р. закуплено на суму 3,8 млн.дол або на 48,7% нашого експорту), у Литви, Латвії, Казахстані та Ізраїлі [43,44].

Наше дослідження підтвердило [42], що потенційних постачальників винопродукції до України багато, це всі країни світу з розвинутим виноградарством і виноробством. Проте виділяється певний перелік країн лідерів в поставках такої продукції в Україну.

Так, серед експортерів виноградних вин виділяються країни ЄС, і, в першу чергу, Італія, Іспанія, Франція, з яких в 2024 р. було ввезено продукції на суму 146,1 млн.дол або 71,7% нашого імпорту. На спиртових дистилятах успішно ведуть свій бізнес в Україні експортери з Вірменії, Молдови, Грузії і Франції – в 2024 р. їх поставки склали 64,5 млн.дол або 88,6% від нашого імпорту. Серед постачальників спиртових дистилятів варто виділити Молдову – це лідер в продовж останніх років [43,44].

При цьому, не варто забувати, що зростання імпорту дешевої продукції (наприклад, з Грузії, Молдови) суттєво ускладнює здорову конкуренцію на ринку. Так, в 2021 р. виробнича ціна коньяку «Коньяк України» була 106,42 грн/л, тоді як середня ціна імпортного значно нижче – 63,13 грн/л [44].

Важливим показником в зовнішньоторговельної діяльності крім вартості експорту та імпорту є сальдо, та коефіцієнт покриття експортом імпорту, що свідчать про фінансові результати цієї діяльності, що підтверджує наше дослідження [42]. Якщо сальдо, як різниця між сумою експорту та імпорту, представляє собою абсолютний фінансовий результат, то коефіцієнт покриття експортом імпорту – це відносний показник, що показує міру покриття імпортних витрат доходом від експорту [25].

Фінансові результати торгівлі окремими видами винної продукції наведені в табл. 2.2 [42].

Таблиця 2.2 – Сальдо та коефіцієнт покриття експортом імпорту в торгівлі винною продукції України в 2013 р. та 2024 р.*

Показники	2013 р.	2024 р.	Відхилення 2024 р. до 2013 р.
1. Вина виноградні:			
- сальдо, млн.дол	-45,2	-192,7	-147,5
- коефіцієнт покриття	0,6438	0,0549	-0,5889
2. Спиртові дистиляти:			
- сальдо, млн.дол	-107,5	-65,0	42,5
- коефіцієнт покриття	0,1996	0,1071	0,0925

*Джерело: розраховано за даними державної служби статистики України [43] та опубліковано [42]

Так, як видно з даних табл. 2, в торгівлі таких видів продукції винна продукція України виступає як чистий імпортер – імпорт завжди перевищує експортні надходження. Зменшення коефіцієнту покриття експортом імпорту свідчить про те, що здатність покривати імпортні витрати експортними доходами в 2024 р. суттєво знизилось в порівнянні з 2013 р., що є негативним результатом впливу військових дій в Україні [42].

Таким чином, на основі проведеного нашого дослідження можна відмітити [42]:

1. У воєнний період в Україні спостерігається погіршення та негативна тенденція всіх показників зовнішньоекономічної торгівлі в порівнянні з довоєнним, які були досліджені.

2. В зовнішній торгівлі вин та спиртовим дистилятом в період 2013-2024 рр. спостерігається дуже значне скорочення експорту, але стосовно імпорту по винам виноградним є певне зростання, а по спиртовим дистилятам – скорочення.

3. В торгівлі вином і спиртовими дистилятами Україна виступає як чистий імпортер, при цьому від’ємне сальдо в цілому по всіх видах продукції зросло на 105,0 млн.дол.

4. Такий стан зовнішній торгівлі в Україні та показників, що її характеризують, потребує захисту такої важливої стратегічної галузі та її суб'єктів, як виноградарська-виноробна, що потребує подальших наших досліджень напрямів її держаного регулювання та підтримки.

2.2. Техніко-економічна характеристика підприємства

ТОВ «Вознесенський коньячний завод» є підприємством, що спеціалізується на виробництві та реалізації спиртних напоїв. Завод було засновано з метою розвитку виноробної галузі у Миколаївській області, використовуючи місцеві ресурси та традиції виробництва алкогольних напоїв. Протягом років діяльності підприємство розширило асортимент продукції, впровадило нові технології та налагодило стабільні канали збуту.

Основна операційна діяльність підприємства полягає у дистиляції, ректифікації та змішуванні спиртних напоїв, що передбачає повний цикл виробництва від переробки виноградної сировини до отримання готової продукції. Асортимент продукції включає дистильовані спирти з виноградного вина та виноградних сидрів, виноградне сусло, бродіння якого зупинене шляхом додавання спирту, а також інші види алкогольних напоїв. Вся продукція відповідає встановленим стандартам якості та має сертифікати відповідності.

Для забезпечення основної операційної діяльності підприємство використовує якісну сировину, зокрема виноград, що закуповується у місцевих виробників. Основними постачальниками є виноградники, розташовані у Миколаївській області, які забезпечують необхідний обсяг сировини для виробництва. Важливою складовою сировинної бази є також спирти високого ступеня очищення, що використовуються у процесі змішування та доведення готової продукції до необхідних характеристик.

Виробнича структура підприємства включає кілька основних підрозділів, серед яких цех переробки винограду, дистиляційний цех, складські приміщення

для зберігання продукції, лабораторія контролю якості та адміністративний відділ. Завод оснащений сучасним обладнанням, яке дозволяє ефективно переробляти сировину, контролювати технологічні процеси та забезпечувати високу якість продукції.

Виробнича потужність підприємства дозволяє щорічно випускати значні обсяги продукції, що забезпечує стабільні надходження та можливість розширення ринку збуту. Використання виробничих потужностей залежить від сезонності постачання сировини та попиту на готову продукцію, тому підприємство регулярно проводить аналіз завантаженості обладнання та планує виробничі процеси відповідно до ринкової кон'юнктури.

Підприємство займається і переробкою винограду: стаціонарне закрите будівля включає три лінії з дробильними установками, пневматичними пресами, ємностями і фільтр-пресами потужністю 8000 тон винограду в сезон.

Для виробництва міцних напоїв на основі дистиляції на підприємстві працюють 3 три установки:

- блок з потужністю 1000 л. абсолютного алкоголю на добу;
- блок з потужністю 250 літрів абсолютного алкоголю на добу;
- блок з потужністю 12000 літрів абсолютного алкоголю на добу.

Загальна потужність виробництва складає 2,02 млн л абсолютного алкоголю в сезон (жовтень – березень). При продовженні дистиляційного періоду, обсяг збільшується пропорційно.

Для витримки продукції є відділення виробництва вина в дубових бочках, яке розраховане на 333 тис. л. ємності для 3,36 млн. л. Для переробки фруктів працює лінія обладнання переробки яблук (Flottwec TM) – 8,6 тис т в сезон (Вакуум – випаровувач з аром уловлювачем на 3 тис л на годину, а парк зберігання становить – 1,99 млн л).

Виробництво брендів у пляшках включає:

- 3 лінії розливу брендів в пляшки 0,25-0,5 л. продуктивністю 3 тис. пляшок на годину;

– 1 лінія розливу вина в пляшки 0,5-0,7-0,75 л. продуктивністю 3 тис. пляшок на годину;

– сувенірна лінія – 300 пляшок в годину.

Річна потужність розливу підприємства одну зміну становить 6,3 млн. л коньяку і 2,9 млн. л вина (без урахування сувенірного цеху).

Форма власності підприємства є приватною, що дозволяє оперативно приймати управлінські рішення, спрямовані на підвищення ефективності діяльності. Всі засоби виробництва, включаючи виробниче обладнання, транспортні засоби та складські приміщення, належать підприємству або використовуються на умовах оренди.

Для аналізу основних показників діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» складемо аналітичну табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз основних техніко-економічних показників діяльності в 2023-2024рр.*

Показники	2023 рік	2024 рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Обсяг продукції в натуральному виразі*, л	1033857,2	617732,5	-416124,7	-40,25
2. Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору*, тис. грн				
– у діючих оптових цінах	41693,3	66794,4	25101,1	60,20
– у порівнянних оптових цінах	111760,0	66794,4	-44965,6	-40,23
3. Середня оптова ціна за 1 л продукції, грн	40,3	108,1	67,8	в 1,68р.
4. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	52299,7	70696,8	18397,1	35,18
5. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	47199,4	49373,8	2174,4	4,61
6. Адміністративні витрати, тис. грн	-	-	-	-
7. Витрати на збут, тис. грн	-	-	-	-
8. Валовий прибуток, тис. грн	5100,3	21323,0	16222,7	в 3,2р
9. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн	52075,3	71301,1	19225,8	36,92
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	99,6	100,9	1,3	1,31
11. Матеріальні витрати, тис. грн	43223,9	48755,0	5531,1	12,80
12. Матеріаловіддача, грн/грн	1,21	1,37	0,16	13,22
13. Матеріаломісткість продукції, грн	0,826	0,730	-0,096	-11,62

Продовження табл. 2.3

Показники	2023 рік	2024 рік	Відхилення	
			абс.	%
14. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	109,0	212,5	103,5	94,95
в тому числі:				в 3,2
- від основної операційної діяльності	5100,3	21323,0	16222,7	р.
- від іншої операційної діяльності	-4589,6	-21102,5	-16512,9	в 3,6р.
- від фінансової діяльності	-	-	-	-
- від іншої діяльності	-401,7	-8,0	393,7	-98,0
15. Податок на прибуток, тис. грн	77,9	110,7	32,8	42,11
16. Чистий прибуток, тис. грн	31,1	101,8	70,7	в2,27р.
17. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	27	27	-	-
18. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн/особу	4139259	2473867	-1665392	-40,23
19. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис. грн	7811,3	8408,2	596,9	7,64
20. Середня річна заробітна плата одного працівника облікового складу, грн	289307,4	311414,8	22107,4	7,65
21. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис. грн	14152,6	16266,6	2104	14,87
22. Фондовіддача, грн/грн	7,897	4,106	-3,791	48,00
23. Фондорентабельність, %	0,22	0,62	0,40	x
24. Середня річна вартість оборотних активів, тис. грн	70110,3	101631,8	31521,5	x
25. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,746	0,696	-0,05	-6,70
26. Рентабельність продукції, %	10,8	43,2	32,4	x
27. Рентабельність виробництва, %	0,13	0,18	0,05	x
28. Середня річна сума дебіторської заборгованості	6182,15	15232,65	9050,5	146,4
29. Середня річна сума кредиторської заборгованості	63292,35	88708,60	25416,25	40,16
30. Коефіцієнти ліквідності балансу				
- коефіцієнт поточної ліквідності	1,051	1,016	-0,035	x
- коефіцієнт швидкої ліквідності	0,062	0,339	0,277	x
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,050	0,070	0,020	x

*Розрахована на підставі даних підприємства [45]

Здійснений нами аналіз динаміки основних техніко-економічних показників діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» у 2023–2024 рр. (табл. 2.5) дозволив виявити низку суперечливих тенденцій у його

функціонуванні. Так, уваги заслуговує той факт, що обсяг виробництва продукції в натуральному виразі у 2024 р. зазнав суттєвого скорочення – на 416 124,7 л (або на 40,25%), зменшившись до 617732,5 л. Водночас вартісний обсяг випуску в діючих оптових цінах (без врахування непрямих податків – ПДВ та акцизного збору) продемонстрував протилежну динаміку, збільшившись із 41693,3 тис. грн до 66794,4 тис. грн, що становить приріст на 60,20%.

Проте перерахунок даного показника в порівнянні оптові ціни нівелює такий ефект: обсяг зменшився зі 111760,0 тис. грн до 66794,4 тис. грн (на 40,23%). Це свідчить про те, що зростання вартісних результатів виробництва було забезпечене виключно ціновим фактором: середня оптова ціна за 1 літр продукції підприємства піднялася з 40,3 грн до 108,1 грн (більш ніж у 2,5 раза), що компенсувало спад виробництва в натуральному виразі.

Позитивним трендом є зростання чистого доходу від реалізації (на 35,18%, або на 18397,1 тис.грн) відносно темпів збільшення виробничої собівартості реалізованої продукції, яка зросла лише на 4,61% (до 49373,8 тис. грн). Це дозволило заводу згенерувати валовий прибуток у розмірі 21323,0 тис.грн, що перевищує показник минулого року на 16222,7 тис. грн.

Разом з тим, повна собівартість (з урахуванням адміністративних, збутових та інших операційних витрат) зросла на 36,92% – до 71 301,1 тис. грн. У результаті чого, витрати на 1 гривню реалізованої продукції перетнули критичну межу в 100 копійок, збільшившись із 99,6 коп. до 100,9 коп, що демонструє зниження загальної ефективності управління витратами, оскільки операційна діяльність на одиницю випуску стала збитковою.

За підсумками 2024 року фінансовий результат до оподаткування зріс на 94,95% і склав 212,5 тис. грн. Ця динаміка сформувалася під впливом двох полярних чинників:

- зростання прибутковості від основної діяльності до 21 323,0 тис. грн;
- значного падіння результату від іншої операційної діяльності, де збиток збільшився з -4 589,6 тис. грн до -21 102,5 тис. грн.

Після відрахування податку на прибуток, який збільшився на 42,11% (до 110,7 тис. грн), чистий прибуток підприємства за звітний період становив 101,8 тис.грн. Попри позитивну динаміку приросту (на 70,7 тис. грн), абсолютна величина чистого прибутку залишається низькою, що обмежує можливості самофінансування заводу та негативно впливає на його фінансовий стан.

Аналіз ефективності використання ресурсів підприємства засвідчив поліпшення параметрів використання матеріальних ресурсів: матеріальні витрати зросли на 12,80% (до 48755,0 тис. грн), проте показник матеріаловіддачі збільшився на 13,22% (до 1,37 грн/грн), а матеріаломісткість знизилася на 11,62% (до 0,730 грн), що свідчить про режим економії предметів праці у процесі виробництва.

Протилежна ситуація спостерігається у сфері управління персоналом та капіталом. Так, за незмінної середньооблікової чисельності штату (27 осіб), продуктивність праці в порівнянних цінах впала на 40,23% – до 2473,87 тис.грн/особу, тоді як середньорічна заробітна плата одного працівника зросла на 7,65% (до 311,41 тис. грн). Наявне порушення випереджаючого темпу зростання продуктивності праці над оплатою її праці. Ефективність використання основного капіталу також знизилася: фондівіддача зменшилася з 7,897 грн/грн до 4,106 грн/грн на тлі зростання вартості основних засобів на 14,87%.

Вкрай загрозливі тенденції спостерігаються в розрахунково-платіжній дисципліні підприємства: середньорічний обсяг дебіторської заборгованості зріс на 146,4% (до 15 232,65 тис. грн), а кредиторські зобов'язання збільшилися на 40,16%, досягнувши 88 708,60 тис. грн. Це спровокувало уповільнення оборотності оборотних активів (коефіцієнт оборотності знизився із 0,746 до 0,696) та посилення фінансової залежності заводу від зовнішніх джерел.

Як наслідок, коефіцієнт поточної ліквідності знизився до 1,016, що перебуває значно нижче нормативного значення (1,5–2,0) і свідчить про дефіцит власних оборотних коштів при зростанні коефіцієнтів швидкої (з 0,062 до 0,339) та абсолютної ліквідності (з 0,050 до 0,070), загальний рівень

платоспроможності підприємства вимагає негайної оптимізації структури балансу, який не є абсолютно ліквідним.

2.3. Аналіз кредиторської заборгованості підприємства

Аналіз кредиторської заборгованості ТОВ «Вознесенський коньячний завод» здійснюється на підставі даних форми №1 «Баланс» та методичним підходом [25] за допомогою аналітичних таблиць. ТОВ «Вознесенський коньячний завод» є підприємством малого бізнесу, який подає фінансову звітність за спрощеною формою [45].

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за даними форми №1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.4.

За даними табл. 2.4 видно, що дослідження структури та динаміки капіталу ТОВ «Вознесенський коньячний завод» дозволило встановити, що сукупний обсяг джерел формування активів підприємства на кінець 2024 року порівняно з початком звітного періоду збільшився на 41505,0 тис. грн (або на 48,2%). Нами з'ясовано, що це зростання відбулося переважно за рахунок нарощування поточних зобов'язань, які збільшилися на 41403,2 тис. грн (або на 53,1%), тоді як власний капітал продемонстрував мінімальний приріст – лише на 1,3%. Зафіксовано негативну тенденцію скорочення обсягу власних оборотних активів на 2067,5 тис. грн (або на 52,3%).

На початку 2024 року в структурі джерел формування майна підприємства найбільшу питому вагу займали поточні зобов'язання, частка яких становила 90,6% (сформована переважно за рахунок короткострокової кредиторської заборгованості). Питома вага власного капіталу складала лише 9,4%, а частка власних оборотних коштів у структурі пасивів не перевищувала 4,6%. На кінець звітного 2024 року структурна диспропорція джерел фінансування поглибилася:

- частка поточних зобов'язань зросла до критичних 93,6%;
- питома вага власного капіталу скоротилася до 6,4%;

Таблиця 2.4 – Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства*

Показники	Код рядка	2023 рік	2024 рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	1900	86098,4	127603,4	41505,0	48,2
1. Власний капітал, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495	8091,4 9,4	8193,2 6,4	101,8 -3,0	1,3 х
1.1. Наявність власних оборотних активів, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	3956,9 4,6	1889,4 1,5	-2067,5 -3,1	-52,3 х
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1595	- -	- -	- -	- х
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1500÷1515	- -	- -	- -	- -
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1520, 1525	- -	- -	- -	- -
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1695	78007,0 90,6	119410,2 93,6	41403,2 3,0	53,1 х
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600, 1610	- -	- -	- -	- х
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600	- -	20000,0 15,7	20000,0 -	100,0 х
3.2. Кредиторська заборгованість, тис. грн. – в % до усіх джерел	1605, 1615÷1645	78007,0 90,6	99410,2 77,9	21403,2 -12,7	27,4 х
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1660	- -	- -	- -	- х
3.4. Інші поточні зобов'язання – в % до усіх джерел	1665,1690	- -	- -	- -	- х
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис.грн. – в % до усіх джерел	1700	- -	- -	- -	- -

*Розрахована на підставі даних підприємства [45] за методичним підходом [25]

- частка власних оборотних активів знизилася до мінімальних 1,5%.

В структурі поточних зобов'язань найбільшу питому вагу займають в 2023 році – кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги – 90,6% , а у 2024 року підприємство отримало короткострокові кредити – 15,7% структури поточних зобов'язань при 77,9% питомої ваги кредиторської заборгованості.

Необхідно проаналізувати фінансовий стан підприємства при такої динаміки його джерел. Виявлені структурні зрушення є виражено негативною тенденцією: вони свідчать про втрату підприємством фінансової автономії та його повну залежність від зовнішніх залучених джерел, зокрема від простроченої кредиторської заборгованості та короткострокових банківських кредитів. За такої структури капіталу ТОВ «Вознесенський кон'ячний завод» підпадає під високий ризик втрати платоспроможності, оскільки майже весь оборотний капітал сформовано за рахунок чужих коштів.

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за допомогою табл. 2.6.

Детальний аналіз в табл. 2.6. внутрішньої структури кредиторської заборгованості ТОВ «Вознесенський кон'ячний завод» дозволив визначити її ключові компоненти та характер їхніх змін протягом досліджуваного періоду. Так, на початку 2024 року переважну частку в загальному обсязі зобов'язань займала кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги, питома вага якої становила 98,0%. Натомість частка заборгованості за іншими розрахунками складала лише 2,0%. Попри її незначний розмір, сам факт наявності невиконаних зобов'язань перед бюджетом, органами соціального страхування та персоналом з оплати праці є деструктивним сигналом, що свідчить про періодичні касові розриви та дефіцит високоліквідних засобів на підприємстві.

На кінець звітнього 2024 року в структурі кредиторської заборгованості відбулися подальші структурні зрушення:

- питома вага заборгованості перед постачальниками за товари, роботи й

Таблиця 2.6 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості*

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок 2024 року	на кінець 2024 року	на початок 2024 року	на кінець 2024 року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок 2024 року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1610÷1630,1690	78007,0	99410,2	100	100	21403,2	x	27,4	100
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1615	76348,8	98765,9	98,0	99,4	22417,1	1,4	29,4	104,7
1.2. Кредиторська заборгованість розрахунками:	1610, 1620÷1630	1658,2	644,3	2,1	0,6	-1013,9	-1,5	-61,1	-4,7
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом	1620	1556,2	527,8	2,0	0,6	-1028,4	-1,4	-66,1	-
– у т.ч. з податку на прибуток	1621	50,8	70,1	-	-	19,3		38,0	-
– зі страхування	1625	21,1	11,8	-	-	-9,3		-44,1	-
– з оплати праці	1630	80,9	104,7	0,1	-	23,8	-0,1	29,4	-
- за одержаними авансами	1635	-	-	-	-	-	-	-	-
– за розрахунками з учасниками	1640	-	-	-	-	-	-	-	-
- із внутрішніх розрахунків	1645	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Інші поточні зобов'язання	1690	-	-	-	-	-	-	-	-

*Розрахована на підставі даних підприємства [45] за методичним підходом [25]

послуги зросла на 1,4 відсоткових пункти та досягла критичних 99,4%;

– частка заборгованості за неторговими розрахунками (з бюджетом, фондами та персоналом) пропорційно знизилася до 0,6%.

Таке майже абсолютне домінування товарної заборгованості в структурі короткострокових пасивів підтверджує, що комерційний кредит від постачальників сировини (виноматеріалів, склотари тощо) виступає безальтернативним та головним джерелом фінансування поточної операційної діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод». З одного боку, мінімізація частки боргів перед бюджетом та персоналом до 0,6% є позитивним фактором, який зменшує ризик застосування фіскальних санкцій та виникнення соціальної напруги в колективі. З іншого боку, концентрація 99,4% боргу в одному сегменті створює жорстку залежність заводу від політики постачальників і загрожує зупинкою операційного циклу у випадку висування ними вимог щодо негайного погашення зобов'язань.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства можна виконати за допомогою табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства на кінець 2024 року*

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	17400,2	98765,9	х	81365,7
2. За розрахунками*:	1723,3	644,3	1079,0	х
– з бюджетом,	1723,3	527,8	1195,5	х
– у т.ч. з податку на прибуток	-	70,1	х	70,1
– зі страхування	-	11,8	х	11,8
– з оплати праці	-	104,7	х	104,7
3. Інші види заборгованості	175,3	-	175,3	х
Всього	19298,8	99410,2	2449,8	81482,2

*Розрахована на підставі даних підприємства [45] за методичним підходом [25]

З табл. 2.7 видно що на кінець звітної 2024 року відбулось перевищення кредиторської заборгованості над дебіторської заборгованості на 81482,2 тис. грн. за рахунок, в основному, перевищення кредиторської заборгованості за товари роботи послуги на 81365,7 тис.грн, що негативно впливає на фінансовий стан підприємства.

Аналіз фінансової стійкості та ліквідності підприємства здійснюють за допомогою даних форми №1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.8-2.9.

Таблиця 2.8 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за абсолютними показниками*

Показники	Сума, тис.грн.		
	На початок 2023 року	На кінець 2023 року	На кінець 2024 року
1.Власний капітал (1495)	8060,3	8091,4	8193,2
2.Необоротні активи (1095)	4381,4	4134,5	6303,8
3.Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	3678,9	3956,9	1889,4
4.Короткострокові кредити банків (1600)	-	-	20000,0
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	3678,9	3956,9	21889,4
6. Запаси (1100)	37270,2	66996,8	80778,9
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд. 3 – ряд 6)	-33591,3	-63339,9	-78889,5
8. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд. 5 – ряд. 6)	-33591,3	-63339,9	-58889,5
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	17051,9	76348,8	98765,9
10.Тип фінансової ситуації на підприємстві	Кризова	Нестійка	Нестійка

*Розрахована на підставі даних підприємства [45] за методичним підходом [25]

З даних табл. 2.8 видно, що підприємству за період 2023-2024 років не вистачає власних оборотних коштів для покриття запасів, тому фінансова ситуація є кризовою на початок 2023 року (не вистачає й залучених джерел), але в 2024 році – нестійкою – саме за рахунок залучених джерел, а на кінець 2024 року й короткострокових кредитів банку у сумі 20000,0 тис.грн. На

підприємстві складний фінансовий стан, хоча й покращується на кінець 2024 року, але потребує фінансового менеджменту.

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми №1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками*

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок 2023 року	На кінець 2023 року	На кінець 2024 року	
А	Б	в	1	2	3	3-2
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1195+1200	=2,0	1,067	1,051	1,016	-0,035
	1695					
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	1195+1200-1100-1110	1,0	0,385	0,062	0,339	0,227
	1695					
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1160+1165	> 0,2 [0,25... 0,35]	0,002	0,050	0,070	0,020
	1695					

*Розрахована на підставі даних підприємства [45] за методичним підходом [25]

За даними табл. 2.9 бачимо, що оцінка відносних показників ліквідності дає підстави констатувати незадовільний стан ліквідності балансу підприємства. Нами встановлено, що всі розраховані коефіцієнти протягом аналізованого періоду не досягають нормативних меж. Особливо деструктивну динаміку демонструє коефіцієнт абсолютної ліквідності, який перебуває на критично низькому рівні. Це фіксує високий ризик втрати поточної платоспроможності, оскільки обсяг абсолютно ліквідних активів підприємства є недостатнім для негайного виконання невідкладних короткострокових зобов'язань перед контрагентами.

3. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ТОВАРНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ З КРЕДИТОРАМИ ТОВ «ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД»

3.1. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві

Облік в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» представлений такими видами обліку: оперативний, фінансовий, статистичний, податковий. Оперативний облік здійснюється безпосередньо на складах та в цехах підприємства робітниками, робота яких перевіряється один раз у два тижні менеджерами. Статистичний, фінансовий та податковий облік здійснюється безпосередньо у відділі бухгалтерії й узагальнюється у формах статистичної, фінансової та податкової звітності, яка передбачена законодавством для суб'єкта підприємницької діяльності малого бізнесу.

Бухгалтерський облік в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» регламентується законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, зокрема П(С)БО 16 «Витрати». Ведення бухгалтерського обліку на в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» регулюється Наказом про облікову політику. В наказі обумовлені певні особливості бухгалтерського обліку в ТОВ «Вознесенський коньячний завод», як суб'єкту підприємницької діяльності та малого бізнесу. Роботу бухгалтерської служби визначає положення «Про бухгалтерську службу підприємства:

I. Загальні положення.

1. Бухгалтерський облік являє собою процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства. Відділ бухгалтерії – це самостійний структурний підрозділ на правах відділу, підпорядковується керівнику підприємства, приймає участь у роботі усіх підрозділів підприємства та виконує облікові та контрольні функції.

2. Бухгалтерський облік в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» здійснюється відділом бухгалтерії, яка діє на засадах самостійного структурного підрозділу підприємства.

3. Чисельність працівників бухгалтерської служби визначаються штатним розкладом.

4. Бухгалтерія в своїй діяльності керується Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, нормативними та законодавчими актами з ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, Положенням про бухгалтерську службу.

5. Бухгалтерську службу очолює головний бухгалтер, який призначається і звільняється з посади наказом керівника ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

II. Мета і завдання діяльності бухгалтерської служби.

1. Метою діяльності бухгалтерії є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства, результати його діяльності та про рух грошових коштів.

2. До основних завдань бухгалтерської служби входить ведення бухгалтерського обліку підприємства, організація обліку фінансово-господарської діяльності, здійснення контролю за збереженням власності, правильним використанням грошових коштів і матеріальних ресурсів, складання звітності.

III. Функції бухгалтерської служби.

Основна функція бухгалтерської служби – ведення бухгалтерського обліку в розрізі господарських засобів та джерел їх утворення на основі натуральних вимірників в грошовому виразі шляхом суцільного, безперервного та взаємозв'язаного відображення у відповідних носіях інформації та організація бухгалтерського обліку, реалізується за такими складовими:

– облік доходів підприємства;

- облік касових операцій;
- облік грошових коштів на рахунках ;
- облік розрахунків по заробітній платі;
- облік розрахунків з бюджетом та позабюджетними соціальними фондами;
- облік розрахунків у порядку планових платежів;
- облік розрахунків з підзвітними особами;
- облік розрахунків з іншими дебіторами і кредиторами;
- облік необоротних активів;
- облік запасів та МШП;
- облік витрат діяльності;
- облік власного капіталу;
- облік результатів виконання планових показників;
- складання і подання звітності до відповідних органів;
- організація проведення інвентаризації;
- організації технології облікового процесу (облікових номенклатур, носіїв облікової інформації, графіків руху носіїв облікової інформації, архіву звітності тощо);
- організація контролю за фінансово-господарською діяльністю установи;
- організація забезпечення бухгалтерського обліку;
- організація розвитку бухгалтерського обліку.

IV. Права і обов'язки.

1. Вимагати від структурних підрозділів підприємства та окремих посадових осіб своєчасного відповідно до графіків руху носіїв облікової інформації подання оформлених відповідним чином матеріалів (планів, звітів, табелів, довідок тощо).

2. Не приймати до виконання і оформлення документів за операціями, які порушують діюче законодавство і встановлений порядок приймання, оприбуткування, зберігання та витрачання грошових коштів, обладнання, матеріальних і інших цінностей.

3. Надавати керівництву підприємства пропозиції про покарання осіб, які є винними у недоброякісному оформленні і складанні документів, несвоєчасній передачі їх для відображення на рахунках бухгалтерського обліку та відображенні в документах недостовірної інформації.

4. Здійснення зв'язку з іншими організаціями за запитаннями, що входять до компетенції бухгалтерії.

V. Відповідальність.

1. Всю повноту відповідальності за якість та своєчасність виконання покладених на бухгалтерію даним Положенням задач і функцій несе головний бухгалтер.

2. Ступінь відповідальності інших працівників бухгалтерії встановлюється посадовими інструкціями.

VI. Взаємовідносини.

1. З усіма структурними підрозділами щодо питань забезпечення процесу бухгалтерського обліку оперативною інформацією.

2. З кадровим підрозділом – за питанням відбору кадрів в бухгалтерію, по формуванню інформації щодо особового складу установи.

3. З відділом матеріально-технічного постачання – з питань інформаційної бази по надходженню товарно-матеріальних цінностей.

4. З юридичним відділом – з питань регулювання фактів матеріальної, адміністративної та інших видів відповідальності, підготовки юридичних документів, договорів та контрактів.

VII. Організація роботи.

1. Бухгалтерський підрозділ підприємства працює відповідно до Правил внутрішнього трудового розпорядку установи.

2. Робочий час працівників бухгалтерії нормований в межах п'ятиденного робочого тижня з встановленими термінами (часовими) – з 9:00 до 18:00 з перервою трудового дня з 12:30 до 13:30.

Веденням обліку в ТОВ «Вознесеньський коньячний завод» займається відділ бухгалтерії, структура якого приведена на рис. 3.1.

Для досягнення своєчасності, повноти, точності обліку кожен з працівників відділу повинен виконувати поставлені перед ним завдання. На підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» у відділі бухгалтерії також діє лінійно– функціональна структура управління.

Рис. 3.1 – Структура відділу бухгалтерії в ТОВ «Вознесенський коньячний завод»*

*Джерело [45]

Керівнику підприємства підпорядковується головний бухгалтер, якому в свою чергу підпорядковуються два бухгалтери – з основної операційної діяльності та бухгалтер по розрахунках з дебіторами та кредиторами.

До обов’язків головного бухгалтера відносять:

1. Забезпечення ведення бухгалтерського обліку, дотримуючись єдиних методологічних засад, встановлених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», з урахуванням особливостей діяльності підприємства і технології оброблення облікових даних.

2. Організація роботи бухгалтерської служби, контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій.

3. Вимагання від підрозділів, служб та працівників забезпечення неухильного дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів.

4. Вживання всіх необхідних заходів для запобігання несанкціонованому та непомітному виправленню записів у первинних документах і регістрах

бухгалтерського обліку та збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну.

5. Забезпечення складання на основі даних бухгалтерського обліку фінансової звітності підприємства, підписання її та подання в установлені строки користувачам.

6. Здійснює заходи щодо надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

7. Бере участь у підготовці та поданні інших видів періодичної звітності, які передбачають підпис головного бухгалтера, до органів вищого рівня у відповідності з нормативними актами, затвердженими формами та інструкціями.

8. За погодженням з власником (керівником) підприємства забезпечує перерахування податків та зборів, передбачених законодавством, проводить розрахунки з іншими кредиторами відповідно до договірних зобов'язань.

9. Здійснює контроль за веденням касових операцій, безготівкових розрахунків, раціональним та ефективним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.

10. Бере участь у проведенні інвентаризаційної роботи на підприємстві, оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства.

11. Організує роботу з підготовки пропозицій для керівника ТОВ «Вознесенський коньячний завод» щодо:

- визначення облікової політики підприємства, внесення змін до обраної облікової політики, вибору форми бухгалтерського обліку з урахуванням діяльності підприємства і технології оброблення облікових даних;

- розроблення системи і форм внутрішньогосподарського (управлінського) обліку та правил документообігу, додаткової системи рахунків і реєстрів аналітичного обліку, звітності і контролю господарських операцій;

- визначення прав працівників на підписання первинних та зведених облікових документів;
- вибору оптимальної структури бухгалтерської служби та чисельності її працівників, підвищення професійного рівня бухгалтерів, забезпечення їх довідковими матеріалами;
- поліпшення системи інформаційного забезпечення управління та шляхів проходження обробленої інформації до виконавців;
- впровадження автоматизованої системи оброблення даних бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей діяльності підприємства чи удосконалення діючої;
- забезпечення збереження майна, раціонального та ефективного використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, залучення кредитів та їх погашення.

12. Керує працівниками бухгалтерського обліку підприємства та розподіляє між ними посадові завдання та обов'язки.

13. Знайомить цих працівників із нормативно-методичними документами та інформаційними матеріалами, які стосуються їх діяльності, а також із змінами в чинному законодавстві.

Обов'язки бухгалтера по розрахунковим операціям:

1. Обробляти та аналізувати інформацію стосовно виконання покупцями та замовника умов діючих договорів.
2. Вести бухгалтерського обліку з дебіторами за роботи, товари, послуги та складати відповідної бухгалтерської звітності.
3. Обробляти банківських документів стосовно розрахунків дебіторів.
4. Приймати та контролювати первісну документацію від покупців та замовників.
5. Забезпечувати керівництво інформацією відносно положення справ по існуючим дебіторам.

6. Здійснювати операції по прийому, обліку, видачі і зберіганню грошових коштів і інших грошових коштів з обов'язковим дотриманням правил, що забезпечують їх збереження.

7. Отримувати по оформленим відповідно до встановленого порядку документах грошові кошти або оформлювати їх для здобуття безготівковим дорогою в установах банку для виплати робітником і службовцем заробітної плати, премій, оплати відряджень і інших витрат.

8. Вести на основі прибуткових і витратних документів касову книгу, звіряти фактичну наявність грошових сум і цінних паперів з книжковим залишком.

9. Складати касову звітність.

10. Здійснювати готівкові та безготівкові розрахунки в установленому порядку з організаціями та фізичними особами при оплаті робіт і послуг підприємства.

Для чіткої організації і планування роботи, а також раціонального розподілу праці на підприємстві розробляються посадові інструкції на кожную посаду, передбачену штатним розкладом.

Посадова інструкція головного бухгалтера складена в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» відповідно до вимог чинного законодавства України.

В ТОВ «Вознесенський коньячний завод» застосовується автоматизована форма обліку (рис. 3.2).

Працівники відділу бухгалтерії також застосовують для обробки інформації наступні програми: MS Word, MS Excel. У програмі MS Word в основному створюється і редагуються текстові документи та звіти. В цьому форматі працівники відділу отримують інформацію від інших підрозділів, керівництва. У програмі MS Excel складаються різноманітні таблиці для подальших обчислень, дозволяє вирішувати завдання і тому є поширеною програмою в усіх підрозділах в ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Рис. 3.2 – Схема автоматизованої форми ведення бухгалтерського обліку, яка використовується в

ТОВ «Вознесенський кон'ячний завод»*

*Складено на підставі джерела [52]

Таким чином, відділ бухгалтерії працює злагоджено завдяки новим автоматизованим технологіям, програмним забезпеченням та кваліфікованими працівниками відділу. Більша частина завдань, покладених на відділ бухгалтерії вирішується на більш якісному рівні та з використанням меншого часу завдяки комп'ютерним технологіям та інтегрованих на ньому програм.

Організація бухгалтерського обліку є одним із ключових елементів системи управління підприємством, оскільки забезпечує безперервний і впорядкований процес збирання, фіксації та узагальнення інформації про здійснення господарської діяльності. Її сутність полягає у відображенні фінансово-господарських операцій у визначеній системі облікових реєстрів,

що створює можливість здійснювати контроль і аналіз фінансового стану підприємства, приймати обґрунтовані управлінські рішення, а також забезпечувати дотримання вимог чинного законодавства.

На підприємстві система бухгалтерського обліку організовується відповідно до внутрішніх нормативних документів, зокрема наказів «Про організацію бухгалтерського обліку» та «Про облікову політику підприємства». У зазначених документах закріплюються загальні принципи ведення обліку, методологічні підходи до оцінки активів і зобов'язань, порядок вибору облікових методів, регламент документообігу, а також правила складання та подання фінансової звітності.

Бухгалтерська служба підприємства функціонує як самостійний структурний підрозділ, який підпорядковується керівництву та здійснює облікову діяльність відповідно до чинних стандартів. Організаційна структура бухгалтерії передбачає наявність головного бухгалтера, відповідального за загальне керівництво обліковими процесами, а також кількох спеціалізованих підрозділів, зокрема відділу обліку розрахунків, відділу обліку виробничих витрат, відділу податкового обліку та інших.

Функціональні обов'язки бухгалтерської служби розподіляються між окремими підрозділами та працівниками залежно від напрямів облікової роботи. Відділ обліку розрахунків здійснює облік взаєморозрахунків із контрагентами та контролює стан дебіторської і кредиторської заборгованості. Відділ виробничого обліку забезпечує відображення витрат, ведення обліку основних засобів і нематеріальних активів. Водночас відділ податкового обліку відповідає за визначення податкових зобов'язань і підготовку звітності для подання до контролюючих органів.

Організація документообігу на підприємстві охоплює роботу з первинною документацією, зокрема накладними, актами виконаних робіт, платіжними документами, а також ведення аналітичного обліку у формі відповідних відомостей і оборотно-сальдових відомостей. Крім того, використовуються реєстри синтетичного обліку, до яких належать журнали-

ордери та головна книга, а також здійснюється підготовка фінансової та управлінської звітності.

Робочий план рахунків підприємства формується на основі загальноприйнятого Плану рахунків бухгалтерського обліку з урахуванням специфіки господарської діяльності. За потреби до нього включаються додаткові субрахунки, що дозволяють деталізувати аналітичний облік, зокрема забезпечити окремий облік витрат за різними видами продукції або окремими проєктами.

Таким чином, організація бухгалтерського обліку на підприємстві є складним і багатокомпонентним процесом, який охоплює обробку облікової інформації, налагодження документообігу, формування структури облікових регістрів та використання відповідної форми обліку. Ефективність облікової політики та якість ведення бухгалтерського обліку безпосередньо впливають на достовірність фінансової звітності, можливість оперативного прийняття управлінських рішень і забезпечення сталого розвитку підприємства.

3.2. Фінансовий облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами підприємства

Прийнята в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» облікова політика повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, національним положенням (стандартам) бухгалтерського обліку, а також інструктивно-методичним матеріалам контролюючих органів.

Специфіка фінансово-господарської діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» передбачає регулярне залучення комерційного кредитування у формі відстрочення платежів за отриману сировину, матеріали та послуги. Порядок, конкретні строки та форми таких взаєморозрахунків детально регламентуються у господарських договорах, контроль за відповідністю істотних умов яких покладено на юридичну службу та головного бухгалтера підприємства.

Спостерігається суцільне і безперервне документування операцій із постачальниками та підрядниками здійснюється за допомогою уніфікованих форм первинних документів. В ТОВ «Вознесенський коньячний завод» застосовуються: рахунки-фактури (інвойси) – як інструмент узгодження вартісних параметрів та підстава для здійснення оплати; видаткові накладні та товарно-транспортні накладні (ТТН) – для фіксації факту переходу права власності на матеріальні цінності (виноматеріали, склотару тощо); акти виконаних робіт (наданих послуг) – для підтвердження обсягів та результатів підрядних робіт.

У разі здійснення попередньої оплати за поставку виноробної сировини чи матеріалів, ТОВ «Вознесенський коньячний завод» перераховує авансові платежі, які оформлюються електронними платіжними інструкціями через систему «Клієнт-Банк». Головним документом, що підтверджує факт списання коштів та здійснення транзакції, є виписка банку. Для узагальнення інформації про видані аванси використовується активний субрахунок 371 «Розрахунки за авансами виданими». Аналітичний облік за цим рахунком організовано в розрізі кожного дебітора та окремого договору. Типову кореспонденцію рахунків із відображення операцій на умовах попередньої оплати наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Облік розрахунків за товарними операціями на основі авансів в ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Господарська операція	Кореспонденція	
	Д-т	К-т
1. Перераховано постачальнику попередню оплату (аванс) за виноматеріали	371.1	311.2
2. Відображено податковий кредит з ПДВ за правилом «першої події» (на підставі ПН)	641/ПДВ	644/ПДВ
3. Оприбутковано отримані від постачальника коньячні виноматеріали)	201.5	631.1
4. Нараховано податковий кредит за фактом надходження ТМЦ (транзитний запис)	644/ПДВ	631.1
5. Здійснено взаємозалік заборгованостей за договором	631.1	371.1
6. Повернено аванс постачальником у зв'язку з претензією	311.2	371.1
7. Сторновано податковий кредит за фактом повернення коштів	641/ПДВ	644/ПДВ

У випадках, коли першою подією в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» є безпосереднє постачання активів, облік поточних зобов'язань перед товарними кредиторами ведеться на пасивному рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Розмежування заборгованості здійснюється на субрахунках 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» та 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками». Підставою для відображення в бухгалтерському обліку ТОВ «Вознесенський коньячний завод» зобов'язань перед постачальниками є належним чином оформлені первинні документи. На підприємстві рух документів здійснюється за затвердженим графіком документообороту.

Узагальнену схему руху документації за товарними операціями з кредиторами представлено у формі послідовних етапів:

1. Укладання господарського договору: Юридичний відділ. Визначаються суттєві умови: ціна коньячного спирту/матеріалів, строки відвантаження, форма розрахунків (наприклад, 100% безготівкова передоплата або відстрочення платежу на 30 календарних днів).

2. Отримання Рахунку-фактури (Invoice): Бухгалтерія. Постачальник виставляє рахунок, який служить підставою для формування платіжної інструкції в системі «Клієнт-Банк» (у разі попередньої оплати) або для внутрішнього контролю майбутнього платежу.

3. Фіксація надходження ТМЦ та послуг: склад – виробництво. Приймання коньячного спирту чи склотари супроводжується Видатковою накладною та Товарно-транспортною накладною (ТТН). При прийманні спирту коньячного обов'язково додається Акт про замір об'єму та вмісту безводного спирту. Для робіт (наприклад, ремонт лінії розливу) складається Акт наданих послуг / виконаних робіт.

4. Податковий облік (ПДВ): бухгалтерія. Реєстрація постачальником Податкової накладної в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН), що дає право ТОВ «Вознесенський коньячний завод» на формування податкового кредиту з ПДВ.

Галузева специфіка при прийманні сировини в ТОВ «Вознесенський коньячний завод»: у разі виявлення розбіжностей між об'ємом спирту коньячного, що фактично надійшов на завод, та даними ТТН постачальника (понад установлені норми природних втрат при транспортуванні), приймання призупиняється. Комісія заводу за участю представника постачальника (або незалежного експерта) складає Акт про розбіжності у кількості та якості (рекламаційний акт), який стає підставою для виставлення претензії.

Для ведення синтетичного обліку поточних зобов'язань перед постачальниками в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» використовується пасивний рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Аналітичний облік ведеться в розрізі кожного окремого контрагента та кожного укладеного договору в програмі автоматизації обліку (BAS Бухгалтерія).

До рахунку 63 на підприємстві відкрито такі субрахунки: 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» (основний обсяг операцій – закупівля винограду, виноматеріалів, пляшок в Україні тощо).; 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками» (використовується при імпорті дубових бочок або специфічних інгредієнтів/устаткування з-за кордону тощо).

Типові господарські операції з відображення розрахунків за товарними операціями з кредиторами, що здійснюються в ТОВ «Вознесенський коньячний завод», наведено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Облік розрахунків за товарними операціями на основі подальшої оплати у ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Господарська операція	Підстава	Кореспонденція	
		Дебет	Кредит
1. Оприбутковано отримані коньячні виноматеріали (база оподаткування)	Рахунок-фактура, видаткова накладна	201.5	631.1
2. Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (20% від бази)	Податкова накладна, зареєстрована в ЄРПН	641/ПДВ	631.1
3. Перераховано безготівкові кошти в повне погашення зобов'язання	Платіжна інструкція, виписка банку	631.1	311.2

ТОВ «Вознесенський коньячний завод» здійснює ведення облікових процедур в автоматизованому середовищі. Наприкінці кожного звітного періоду (місяця) бухгалтер на основі даних рахунку 63 формує «Оборотно-сальдову відомість по рахунку (в розрізі контрагентів)», а також «Реєстр старіння кредиторської заборгованості».

Для контролю за станом розрахунків та запобігання виникненню протермінованої заборгованості фінансовий відділ заводу щоквартально проводить обов'язкову інвентаризацію розрахунків. Контрагентам надсилаються Акти звірки взаєморозрахунків. Тільки після двостороннього підписання акту заборгованість вважається узгодженою, що мінімізує ризики судових спорів та штрафних санкцій за невиконані товарні зобов'язання.

Обліковані суми поточних зобов'язань знаходять своє безпосереднє відображення у фінансовій звітності ТОВ «Вознесенський коньячний завод». Зокрема, кредиторська заборгованість за товари, роботи й послуги включається до однойменного рядка 1615 Пасиву Форми №1-м «Баланс».

З метою мінімізації фінансових ризиків, недопущення виникнення протермінованих зобов'язань та підтвердження реальності облікових даних, в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» проводиться регулярна інвентаризація розрахунків. До обов'язків інвентаризаційної комісії належить перевірка строків позовної давності, виявлення безнадійної заборгованості та встановлення причин виникнення касових розривів. Методичний інструментарій документального контролю розрахункових операцій на підприємстві поділяється на три ключові рівні:

1. Прийоми перевірки окремих документів: формальна перевірка (перевірка наявності обов'язкових реквізитів, підписів та штампів); арифметична перевірка (контроль правильності таксування та підрахунку підсумкових сум); нормативно-правова перевірка (оцінка відповідності операції чинному законодавству).

2. Прийоми взаємопов'язаного контролю: зустрічна перевірка (порівняння примірників документів, що знаходяться на підприємстві та у

контрагента); взаємний контроль (зіставлення логічно пов'язаних операцій, наприклад, ТТН та складського акта приймання виноматеріалів).

3. Прийоми перевірки руху однорідних цінностей: хронологічний контроль та відновлення кількісно-сумового обліку.

За результатами контрольних процедур оформлюється Акт інвентаризації розрахунків з постачальниками та підрядниками. До акта в обов'язковому порядку додається розгорнута довідка, де деталізуються найменування кредиторів, юридичні адреси, точні суми неузгоджених або спірних боргів, а також первинні документи, що стали підставою для їхнього нарахування.

3.3. Удосконалення бухгалтерського обліку та економічного аналізу розрахунків за товарними операціями з кредиторами підприємства

Проведене дослідження в 1 та 2 розділі кваліфікаційної роботи та з метою оптимізації процесу моніторингу комерційних зобов'язань, забезпечення своєчасного їх погашення та недопущення фінансових ризиків, нами обґрунтовано необхідність впровадження системи управлінського обліку та економічного аналізу, який є першим етапом такої політики управління, в ТОВ «Вознесенський коньячний завод». Інтеграція таких інструментів в загальний контур менеджменту дозволить здійснювати економічний аналіз та внутрішній контроль поточних пасивів, а також застосовувати сучасні методики реструктуризації та оптимізації кредиторської заборгованості з метою підтримки належного рівня ліквідності підприємства. Так, ТОВ «Вознесенський коньячний завод» має високу залежність від залученого капіталу (93,6% у структурі пасивів), такі інструменти необхідний для запобігання банкрутству:

1. Обґрунтування доцільності впровадження аналітичних процедур.

Проведений аналіз фінансового стану та кредиторської заборгованості ТОВ «Вознесенський коньячний завод» виявив критичну диспропорцію:

кредиторська заборгованість за товарними операціями становить 99,4% усіх поточних зобов'язань, а коефіцієнт поточної ліквідності (1,016) балансує на межі ризику. За таких умов керівництву заводу пропонується закріпити в межах управлінського обліку обов'язковий регламент економічного аналізу розрахунків з кредиторами. Головною метою цього заходу є побудова превентивної системи контролю за платіжним календарем підприємства, оптимізація строків погашення боргів перед постачальниками виноматеріалів та склотари, а також збереження ділової репутації заводу без загрози вимивання оборотних коштів.

Економічний аналіз товарних зобов'язань на підприємстві має здійснюватися щомісячно фінансовим аналітиком або провідним бухгалтером за трьома взаємопов'язаними напрямками, які запропоновані в п.2.3 роботи [25], а також необхідно додатково проводити: коефіцієнтний аналіз ділової активності (оборотності кредиторської заборгованості та період її погашення [28]. Таке порівняння періоду погашення власного кредиторського боргу з періодом інкасації дебіторської заборгованості (покупців), на нашу думку, дозволить уникнути касових розривів. Якщо покупці розраховуються за коньячну продукцію довше, ніж завод має платити за спирт, підприємству загрожує дефіцит ліквідності.

Для цілей управління важливо не лише знати загальну суму заборгованості, а й оцінювати її оборотність. Чим довше підприємство користується безкоштовним комерційним кредитом без погіршення відносин з контрагентами, тим гнучкішими стають його можливості щодо фінансування оборотних активів. Водночас надмірне затягування оплати підвищує ризик втрати довіри з боку постачальників і може негативно вплинути на безперебійність постачання.

2. Запропонувати проведення матричного ABC-аналізу кредиторів за ступенем фінансової значущості, застосування якого обґрунтовано у п.1.3 кваліфікаційної роботи [22,23,28].

Пропонується класифікувати всіх постачальників заводу за обсягами закупівель та сумами заборгованості на три групи для диференціації політики розрахунків: А– критична група з 70–80% у структурі боргу, стратегічні постачальники коньячних спиртів, виноматеріалів, ексклюзивної тари (індивідуальний щотижневий моніторинг. Максимальний пріоритет оплати, підтримання лояльності), В – суттєва група, 15–20% структури заборгованості, постачальники етикеток, ковпачків, картонного пакування, паливно-енергетичних ресурсів (щомісячний контроль, оплата за стандартним графіком, узгодження відстрочок платежів), С – друрядна група, 5–10% заборгованості, дрібні підрядники з ремонту офісної техніки, постачальники канцтоварів, спецодягу (спрощений аналіз, оплата за залишковим принципом або за фактом наявності вільних коштів).

3. Управлінський облік розрахунків з кредиторами має бути тісно пов'язаний із системою бюджетування [11,22,23]. На етапі планування підприємство визначає майбутню потребу в закупівлях, обсяги поставок, очікувані строки оплати та можливі джерела фінансування. Відповідно, інформація про майбутні зобов'язання повинна завчасно включатися до бюджетів грошових коштів, щоб підприємство могло уникнути касових розривів і своєчасно виконувати договірні зобов'язання. Бюджетування та аналіз фінансової стійкості підприємства може бути виконаний з використанням суучасних діджитал-інструментів, наприклад, за інформаційним забезпеченням «UBC ANALYTICS - IBM ANALYTICS» [46].

4. Одним із центральних завдань управлінського обліку є контроль строків оплати. Прострочення платежів може призвести до штрафів, пені, зупинення поставок, погіршення умов співпраці або втрати знижок за достроковий розрахунок. Тому на підприємстві доцільно формувати внутрішні реєстри, в яких відображаються дата виникнення боргу, передбачений строк

погашення, відповідальна особа, джерело фінансування платежу та поточний статус його виконання [22,23,28].

У практиці управлінського обліку значну цінність має побудова платіжного календаря. Він дозволяє співвіднести строки оплати кредиторської заборгованості з очікуваними надходженнями грошових коштів, розставити пріоритети, визначити критичні дати та заздалегідь виявити можливі дефіцити ліквідності. На підставі таких даних керівництво може ухвалювати рішення про перенесення непершочергових платежів, переговори з постачальниками, залучення короткострокового фінансування або коригування закупівельної політики.

Важливим напрямом є контроль простроченої кредиторської заборгованості. У межах управлінського обліку доцільно встановлювати причини її виникнення, відповідальних осіб, наслідки для підприємства та шляхи усунення. Якщо прострочення має системний характер, це може свідчити про недоліки закупівельної політики, слабе планування грошових потоків, неефективну договірну роботу або загальне погіршення фінансового стану суб'єкта господарювання.

6. Управлінський облік допомагає оцінити вигідність умов співпраці з кожним кредитором. Наприклад, один постачальник може пропонувати нижчу ціну, але коротший строк оплати, а інший — довший комерційний кредит, проте менш привабливі цінові умови. Завдання управлінського персоналу полягає в тому, щоб зіставити ці параметри, визначити реальну економічну вигоду та обрати таку модель співробітництва, яка найкраще відповідає потребам підприємства [23].

Для підвищення якості управлінських рішень у сфері розрахунків з кредиторами доцільно застосовувати аналітичні таблиці й внутрішню звітність. Такі матеріали можуть містити відомості про суму боргу за кожним договором, строк оплати, фактичну дату платежу, відхилення від графіка, наявність штрафних наслідків, статус погодження рахунків та пріоритетність платежу для

виробничого процесу. У результаті керівництво отримує концентровану, зрозумілу і придатну для дій інформацію.

7. Для підприємства є важливим поєднання управлінського обліку з внутрішнім контролем. Перевірка своєчасності погодження договорів, правильності прийняття товарів, наявності підтвердних документів, достовірності відображення сум та відповідності платежів умовам контрактів дає змогу зменшити ризик помилок, зловживань і необґрунтованих витрат. При цьому важливо, щоб контрольні функції були чітко розмежовані між бухгалтерією, відділом постачання, фінансовою службою та керівниками структурних підрозділів [23,28].

8. Суттєве значення має аналітична оцінка впливу кредиторської заборгованості на фінансовий цикл підприємства. Збільшення строків оплати постачальникам може скорочувати потребу у власному оборотному капіталі, проте одночасно підвищує ризик конфліктів із контрагентами. Тому управлінський облік повинен надавати керівництву не лише дані про фактичний стан розрахунків, а й сценарні оцінки наслідків зміни умов оплати [27,28].

9. Управлінський облік розрахунків з кредиторами має не лише контрольну, а й стратегічну функцію. На його основі підприємство може формувати політику взаємодії з постачальниками, визначати бажаний рівень відстрочки платежів, погоджувати умови комерційного кредиту, оптимізувати закупівельні обсяги та мінімізувати потребу у дорогих зовнішніх джерелах фінансування. У цьому контексті кредиторська заборгованість розглядається не просто як борг, а як інструмент фінансового маневрування [27,28].

Система управлінського контролю розрахунків з кредиторами має бути безперервною й охоплювати всі етапи – від аналізу заборгованості до прийняття рішень щодо її оптимізації. Її ефективність залежить від своєчасності інформації, чіткого розподілу відповідальності та узгодженості дій між підрозділами підприємства.

Таким чином, поєднання фінансового та управлінського підходів до обліку розрахунків з кредиторами за товарними операціями створює міцну основу для забезпечення платіжної дисципліни, збереження партнерських відносин із постачальниками та підтримання фінансової стійкості підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами дослідження теоретичних і практичних основ бухгалтерського обліку та економічного аналізу розрахунків за товарними операціями з кредиторами на прикладі ТОВ «Вознесенський коньячний завод», було сформульовано такі висновки й рекомендації:

1. На основі огляду нормативно-правової бази та науково-практичних публікацій у сфері фінансового, податкового й управлінського обліку у першому розділі було конкретизовано економічну сутність дефініцій «зобов'язання», «кредиторська заборгованість», «розрахунки за товарними операціями», «постачальники», «підрядники».

Результати проведеного нами аналізу підходів до визначення сутності поняття «кредиторська заборгованість», говорять про розбіжність поглядів науковців щодо сутнісного наповнення такої категорії. Проведене дослідження поглядів українських науковців дозволяє сформулювати таке визначення категорії «товарні операції з кредиторами» – це сукупність фінансово-господарських та розрахункових взаємовідносин підприємства з постачальниками й підрядниками, що виникають внаслідок постачання матеріальних цінностей, виконання робіт чи надання послуг на умовах відстрочення платежу, відображаються в системі бухгалтерського обліку як поточні зобов'язання за вартістю заміщення та вимагають перманентного аналітичного моніторингу задля підтримання оптимального рівня ліквідності суб'єкта господарювання.

Систематизовано підходи до їх класифікації, визначено специфіку документального супроводження та порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку. Крім того, виокремлено етапи та інструменти управлінського обліку, спрямовані на оптимізацію розрахункових процесів і підтримання належного рівня фінансової стійкості суб'єкта господарювання.

2. Проведений у другому розділі проведено аналіз стану та проблем галузі, економічний аналіз кредиторської заборгованості, ключових техніко-економічних показників діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за період 2023–2024 років виявив нестабільну (мінливу) динаміку розвитку підприємства, що свідчить про наявність певних дисбалансів у його функціонуванні:

2.1. Аналіз стану та функціонування галузі показав, що торгівлі таких видів продукції винна продукція України виступає як чистий імпортер – імпорт завжди перевищує експортні надходження. Зменшення коефіцієнту покриття експортом імпорту свідчить про те, що здатність покривати імпортні витрати експортними доходами в 2024 р. суттєво знизилось в порівнянні з 2013 р., що є негативним результатом впливу військових дій в Україні.

У воєнний період в Україні спостерігається погіршення та негативна тенденція всіх показників зовнішньоекономічної торгівлі в порівнянні з довоєнним, які були досліджені. В зовнішній торгівлі вин та спиртовим дистилятом в період 2013-2024 рр. спостерігається дуже значне скорочення експорту, але стосовно імпорту по винам виноградарським є певне зростання, а по спиртовим дистилятам – скорочення. В торгівлі вином і спиртовими дистилятами Україна виступає як чистий імпортер, при цьому від’ємне сальдо в цілому по всіх видах продукції зросло на 105,0 млн.дол. Такий стан зовнішньої торгівлі в Україні та показників, що її характеризують, потребує захисту такої важливої стратегічної галузі та її суб’єктів, як виноградарська-виноробна, що потребує подальших досліджень.

2.2. Здійснений нами аналіз динаміки основних техніко-економічних показників діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» у 2023–2024 рр. (табл. 2.5) дозволив виявити низку суперечливих тенденцій у його функціонуванні. Так, уваги заслуговує той факт, що обсяг виробництва продукції в натуральному виразі у 2024 р. зазнав суттєвого скорочення – на 416 124,7 л (або на 40,25%), зменшившись до 617732,5 л. Водночас вартісний обсяг випуску в діючих оптових цінах (без врахування непрямих податків – ПДВ та

акцизного збору) продемонстрував протилежну динаміку, збільшившись із 41693,3 тис. грн до 66794,4 тис. грн, що становить приріст на 60,20%.

Проте перерахунок даного показника в порівнянні оптові ціни нівелює такий ефект: обсяг зменшився зі 111760,0 тис. грн до 66794,4 тис. грн (на 40,23%). Це свідчить про те, що зростання вартісних результатів виробництва було забезпечене виключно ціновим фактором: середня оптова ціна за 1 літр продукції підприємства піднялася з 40,3 грн до 108,1 грн (більш ніж у 2,5 раза), що компенсувало спад виробництва в натуральному виразі.

Позитивним трендом є зростання чистого доходу від реалізації (на 35,18%, або на 18397,1 тис.грн) відносно темпів збільшення виробничої собівартості реалізованої продукції, яка зросла лише на 4,61% (до 49373,8 тис. грн). Це дозволило заводу згенерувати валовий прибуток у розмірі 21323,0 тис.грн, що перевищує показник минулого року на 16222,7 тис. грн.

Разом з тим, повна собівартість (з урахуванням адміністративних, збутових та інших операційних витрат) зросла на 36,92% – до 71 301,1 тис. грн. У результаті чого, витрати на 1 гривню реалізованої продукції перетнули критичну межу в 100 копійок, збільшившись із 99,6 коп. до 100,9 коп, що демонструє зниження загальної ефективності управління витратами, оскільки операційна діяльність на одиницю випуску стала збитковою.

За підсумками 2024 року фінансовий результат до оподаткування зріс на 94,95% і склав 212,5 тис. грн. Ця динаміка сформувалася під впливом двох полярних чинників: зростання прибутковості від основної діяльності до 21 323,0 тис. грн; значного падіння результату від іншої операційної діяльності, де збиток збільшився з -4 589,6 тис. грн до -21 102,5 тис. грн. Після відрахування податку на прибуток, який збільшився на 42,11% (до 110,7 тис. грн), чистий прибуток підприємства за звітний період становив 101,8 тис.грн. Попри позитивну динаміку приросту (на 70,7 тис. грн), абсолютна величина чистого прибутку залишається низькою, що обмежує можливості самофінансування заводу та негативно впливає на його фінансовий стан.

Аналіз ефективності використання ресурсів підприємства засвідчив поліпшення параметрів використання матеріальних ресурсів: матеріальні витрати зросли на 12,80% (до 48755,0 тис. грн), проте показник матеріаловіддачі збільшився на 13,22% (до 1,37 грн/грн), а матеріаломісткість знизилася на 11,62% (до 0,730 грн), що свідчить про режим економії предметів праці у процесі виробництва.

Протилежна ситуація спостерігається у сфері управління персоналом та капіталом. Так, за незмінної середньооблікової чисельності штату (27 осіб), продуктивність праці в порівнянних цінах впала на 40,23% – до 2473,87 тис.грн/особу, тоді як середньорічна заробітна плата одного працівника зросла на 7,65% (до 311,41 тис. грн). Наявне порушення випереджаючого темпу зростання продуктивності праці над оплатою її праці. Ефективність використання основного капіталу також знизилася: фондівіддача зменшилася з 7,897 грн/грн до 4,106 грн/грн на тлі зростання вартості основних засобів на 14,87%.

Вкрай загрозливі тенденції спостерігаються в розрахунково-платіжній дисципліні підприємства: середньорічний обсяг дебіторської заборгованості зріс на 146,4% (до 15 232,65 тис. грн), а кредиторські зобов'язання збільшилися на 40,16%, досягнувши 88 708,60 тис. грн. Це спровокувало уповільнення оборотності оборотних активів (коефіцієнт оборотності знизився із 0,746 до 0,696) та посилення фінансової залежності заводу від зовнішніх джерел.

Як наслідок, коефіцієнт поточної ліквідності знизився до 1,016, що перебуває значно нижче нормативного значення (1,5–2,0) і свідчить про дефіцит власних оборотних коштів при зростанні коефіцієнтів швидкої (з 0,062 до 0,339) та абсолютної ліквідності (з 0,050 до 0,070), загальний рівень платоспроможності підприємства вимагає негайної політики управління фінансовим станом.

2.3. Детальний аналіз в табл. 2.6. внутрішньої структури кредиторської заборгованості ТОВ «Вознесенський коньячний завод» дозволив визначити її ключові компоненти та характер їхніх змін протягом досліджуваного періоду.

Так, на початку 2024 року переважну частку в загальному обсязі зобов'язань займала кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги, питома вага якої становила 98,0%. Натомість частка заборгованості за іншими розрахунками складала лише 2,0%. Попри її незначний розмір, сам факт наявності невиконаних зобов'язань перед бюджетом, органами соціального страхування та персоналом з оплати праці є деструктивним сигналом, що свідчить про періодичні касові розриви та дефіцит високоліквідних засобів на підприємстві.

На кінець звітного 2024 року в структурі кредиторської заборгованості відбулися подальші структурні зрушення: питома вага заборгованості перед постачальниками за товари, роботи й послуги зросла на 1,4 відсоткових пункти та досягла критичних 99,4%; частка заборгованості за неторговими розрахунками (з бюджетом, фондами та персоналом) пропорційно знизилася до 0,6%.

Таке майже абсолютне домінування товарної заборгованості в структурі короткострокових пасивів підтверджує, що комерційний кредит від постачальників сировини (виноматеріалів, склотари тощо) виступає безальтернативним та головним джерелом фінансування поточної операційної діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод». З одного боку, мінімізація частки боргів перед бюджетом та персоналом до 0,6% є позитивним фактором, який зменшує ризик застосування фіскальних санкцій та виникнення соціальної напруги в колективі. З іншого боку, концентрація 99,4% боргу в одному сегменті створює жорстку залежність заводу від політики постачальників і загрожує зупинкою операційного циклу у випадку висування ними вимог щодо негайного погашення зобов'язань.

На кінець звітного 2024 року відбулось перевищення кредиторської заборгованості над дебіторської заборгованості на 81482,2 тис. грн. за рахунок, в основному, перевищення кредиторської заборгованості за товари роботи послуги на 81365,7 тис.грн, що негативно впливає на фінансовий стан підприємства. Підприємству за період 2023-2024 років не вистачає власних

оборотних коштів для покриття запасів, тому фінансова ситуація є кризовою на початок 2023 року (не вистачає й залучених джерел), але в 2024 році – нестійкою – саме за рахунок залучених джерел, а на кінець 2024 року й короткострокових кредитів банку у сумі 20000,0 тис.грн. На підприємстві складний фінансовий стан, хоча й покращується на кінець 2024 року, але потребує фінансового менеджменту.

3. В третьому розділі досліджено особливості організації бухгалтерського обліку в ТОВ «Вознесенський коньячний завод, аспекти обліку розрахунків з кредиторами за товарними операціями, відображення їх у фінансові звітності та кореспонденція рахунків.

4. Проведене дослідження в 1 та 2 розділі кваліфікаційної роботи та з метою оптимізації процесу моніторингу комерційних зобов'язань, забезпечення своєчасного їх погашення та недопущення фінансових ризиків, нами обґрунтовано необхідність впровадження системи управлінського обліку та економічного аналізу, який є першим етапом такої політики управління, в ТОВ «Вознесенський коньячний завод». Інтеграція таких інструментів в загальний контур менеджменту дозволить здійснювати економічний аналіз та внутрішній контроль поточних пасивів, а також застосовувати сучасні методики реструктуризації та оптимізації кредиторської заборгованості з метою підтримки належного рівня ліквідності підприємства:

4.1. Економічний аналіз товарних зобов'язань на підприємстві має здійснюватися щомісячно фінансовим аналітиком або провідним бухгалтером за трьома взаємопов'язаними напрямками, які запропоновані в п.2.3 роботи, а також необхідно додатково проводити: коефіцієнтний аналіз ділової активності (оборотності кредиторської заборгованості та період її погашення. Таке порівняння періоду погашення власного кредиторського боргу з періодом інкасації дебіторської заборгованості (покупців), на нашу думку, дозволить уникнути касових розривів. Якщо покупці розраховуються за коньячну продукцію довше, ніж завод має платити за спирт, підприємству загрожує дефіцит ліквідності.

4.2. Запропонувати проведення матричного АВС-аналізу кредиторів за ступенем фінансової значущості, застосування якого обґрунтовано у п.1.3 кваліфікаційної роботи. Пропонується класифікувати всіх постачальників заводу за обсягами закупівель та сумами заборгованості на три групи для диференціації політики розрахунків: А– критична група з 70–80% у структурі боргу, стратегічні постачальники коньячних спиртів, виноматеріалів, ексклюзивної тари (індивідуальний щотижневий моніторинг. Максимальний пріоритет оплати, підтримання лояльності), В – суттєва група, 15–20% структури заборгованості, постачальники етикеток, ковпачків, картонного пакування, паливно-енергетичних ресурсів (щомісячний контроль, оплата за стандартним графіком, узгодження відстрочок платежів), С – друрядна група, 5–10% заборгованості, дрібні підрядники з ремонту офісної техніки, постачальники канцтоварів, спецодягу (спрощений аналіз, оплата за залишковим принципом або за фактом наявності вільних коштів).

4.3. Управлінський облік розрахунків з кредиторами має бути тісно пов'язаний із системою бюджетування. На етапі планування підприємство визначає майбутню потребу в закупівлях, обсяги поставок, очікувані строки оплати та можливі джерела фінансування. Відповідно, інформація про майбутні зобов'язання повинна завчасно включатися до бюджетів грошових коштів, щоб підприємство могло уникнути касових розривів і своєчасно виконувати договірні зобов'язання. Бюджетування та аналіз фінансової стійкості підприємства може бути виконаний з використанням суучасних діджитал-інструментів, наприклад, за інформаційним забезпеченням «UBC ANALYTICS - IBM ANALYTICS» [46].

4.4. Одним із центральних завдань управлінського обліку є контроль строків оплати. У практиці управлінського обліку значну цінність має побудова платіжного календаря. Він дозволяє співвіднести строки оплати кредиторської заборгованості з очікуваними надходженнями грошових коштів, розставити пріоритети, визначити критичні дати та заздалегідь виявити можливі дефіцити ліквідності. На підставі таких даних керівництво може ухвалювати рішення про

перенесення непершочергових платежів, переговори з постачальниками, залучення короткострокового фінансування або коригування закупівельної політики.

4.5. Важливим напрямом є контроль простроченої кредиторської заборгованості. У межах управлінського обліку доцільно встановлювати причини її виникнення, відповідальних осіб, наслідки для підприємства та шляхи усунення. Якщо прострочення має системний характер, це може свідчити про недоліки закупівельної політики, слабке планування грошових потоків, неефективну договірну роботу або загальне погіршення фінансового стану суб'єкта господарювання.

4.6. Суттєве значення має аналітична оцінка впливу кредиторської заборгованості на фінансовий цикл підприємства. Збільшення строків оплати постачальникам може скорочувати потребу у власному оборотному капіталі, проте одночасно підвищує ризик конфліктів із контрагентами. Тому управлінський облік повинен надавати керівництву не лише дані про фактичний стан розрахунків, а й сценарні оцінки наслідків зміни умов оплати.

4.7. Управлінський облік розрахунків з кредиторами має не лише контрольну, а й стратегічну функцію. На його основі підприємство може формувати політику взаємодії з постачальниками, визначати бажаний рівень відстрочки платежів, погоджувати умови комерційного кредиту, оптимізувати закупівельні обсяги та мінімізувати потребу у дорогих зовнішніх джерелах фінансування. У цьому контексті кредиторська заборгованість розглядається не просто як борг, а як інструмент фінансового маневрування [27,28].

5. Результати дослідження, які відображені у кваліфікаційної роботі: доповідалися та пройшли апробацію на науковій студентській конференції здобувачів освіти на секції кафедри обліку та аудиту в ОНТУ, 24-27 березня 2026р.; опубліковані в тезах (у співавторстві) за результатами доповіді на VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді», 16-17 квітня 2026 р. [42]; доповідались та пройшли апробацію на наукових

кологвіумах в рамках дослідження наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри фінансів, обліку та аудиту ОНТУ (17 жовтня 2025 р., витяг з протоколу №4 від 31.10.2025р., Додаток Б; 17 квітня 2026 р., витяг з протоколу №12 від 23.04.2026 р., Додаток В).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», затверджений від 16.07.1999 року № 996-XIV (зі змінами, станом на 01.04.2026): [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 30.03.2026).

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (зі змінами, станом на 23.12.2025) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 30.03.2026).

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від від 31.01.2001 №20 (із змінами та доповненнями) (зі змінами, станом на 29.09.2020) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення 30.03.2026).

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291 (зі змінами, станом на 23.12.2025) [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 30.03.2026).

5. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291 (зі змінами, станом на 29.07.2022): [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення 30.03.2026).

6. Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні: постанова Правління Національного банку України від 29.12.2017 р. № 148 (зі змінами станом на 29.08.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17> (дата звернення: 30.03.2026).

7. Інструкція «Про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг», затверджена постановою Правління Національного Банку України 29.07.2022 №163 (зі змінами, станом на 03.03.2026) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text> (дата звернення 30.03.2026).

8. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку №37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи»: Електронний ресурс (зі змінами, станом на 01.01.2012) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051#Text (дата звернення 30.03.2026).

9. Податковий кодекс України: № 2755-VI від 2 грудня 2010 р. (зі змінами, станом на 31.05.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 30.03.2026).

10. Закон України «Про платіжні послуги», затверджений від 30.06.2021 року № 1591-IX (зі змінами, станом на 10.10.2024): [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення: 30.03.2026).

11. Купріна Н.М. Забезпечення конкурентоспроможності харчової промисловості України: теорія і практика: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», Одеса. 2019. 304 с.

12. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Організація і методика аудиту: навчальний посібник. Київ: Каравела, 2006. 504 с.

13. Мельник Т.В., Симоненко О.В. Управлінський облік: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 416 с. (дата звернення 10.04.2026).

14. Бутинець Ф. Ф. [та ін.] Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник; за ред. Ф.Ф. Бутинця, 8-вид., перероб. та доп. Житомир: ПП «Рута», 2009. 912 с.

15. Бруханський Р. Ф., Скирпан О. П. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 444 с.

16. Лишиленко О. В. Бухгалтерський фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 624 с.

17. Верланов Ю.Ю., Бурлан С.А., Верланов О.Ю. Управлінський облік: сучасна теорія і практика : [навчальний посібник]. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 340 с.
18. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: конспект лекцій. Луцьк: ВежаДрук, 2023. 258 с.
19. Ткаченко Н. М. Фінансовий облік на підприємствах України : підручник. Київ : АЛЕУТА, 2011. 974 с.
20. Стельмащук О. О., Богданова В. В. Фінансовий облік і звітність. Київ: Кондор, 2021. 400 с.
21. Фінансовий облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 478 с.
22. Нападовська Л.В. Управлінський облік: Підруч. для студ. вищ.ннавч.закл. К: Книга, 2004. 544.
23. Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник. Київ : Лібра, 2003. 704 с.
24. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 647 с.
25. Антонюк О.П., Ступницька Т.М., Купріна Н.М. Економічний аналіз (практикум): навчальний посібник. Львів: «Магнолія 2006», 2015. [3-ге видання, виправлене і доповнене]. 326 с.
26. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. 2-ге вид.. Київ: КНЕУ, 2014. 592 с.
27. Бланк І. О. Управління фінансовою стабілізацією підприємства. Київ: Ніка-Центр, Ельга, 2003. 496 с.
28. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ : Ніка-Центр, 2022. 784 с.
29. Єпіфанова І.Ю., Джеджула В.В., Фінансовий аналіз та звітність: Електронний практикум комбінованого (локального та мережного) використання. 2-ге вид., доп. Вінниця: ВНТУ, 2022. 144 с.
30. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болух, В. З. Бурчевський, М.

- І. Горбаток; За ред. акад. НАНУ, проф. Чумаченка М. Г. К.: КНЕУ, 2018. 556 с.
31. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: ЦУЛ, 2008. 392 с.
32. Бланк І.О., Ситник Г.В., Андрієць В.С. Управління фінансами підприємств : підручник / 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
33. Кононенко Л. В., Юрченко О.В. Фінансовий аналіз як інструмент оптимізації оподаткування підприємств // Економіка та суспільство. 2023. №53. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2597/2515> (дата звернення 10.04.2026).
34. Косова Т.Д., Сіменко І.В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Київ: Центр учб. л-ри, 2013. 440 с.
35. Левковська О.В., Балановська І.В. Бухгалтерський облік та звітність: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2021. 141 с.
36. Литвин Б.М., Стельмах М.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. Київ: «Хай-Тек Прес», 2008. 336 с.
37. Цал-Цалко Ю. С., Мороз Ю. Ю., Суліменко Л. А. Фінансовий аналіз [Текст]: Підручник. Вид. 5-є, доповнене. Житомир: ЖОО ГО «Спілка економістів України», 2012. 609 с.
38. Марусяк Н. Л. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.
39. Сурніна К.С. Зобов'язання і кредиторська заборгованість, проблеми термінології і класифікації // Економіка: проблеми теорії та практики. Міжвузівський зб. наук. праць Дніпропетровського національного університету. Вип. 42. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2007. С.56-61.
40. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку від 25.06.2003, №422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0422201-03#Text> (дата звернення 10.04.2026).
41. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік та фінансова

звітність за міжнародними стандартами: практичний посібник. К.: Лібра, 2006. 880 с.

42. Булатова Д. Д., Плаксіна К. С. Аналіз діяльності виноградарсько-виноробної галузі України в умовах війни. Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді: матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, 16–17 квітня 2026 року. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2026. С. 591–593. URL: https://www.ontu.edu.ua/download/konfi/2026/Conference_abstract-16-17-04-26.pdf (дата звернення: 10.04.2026).

43. Державна служба статистики (Веб.сайт), Київ 2024. URL: <http://ukrstat.gov.ua>. (дата звернення 10.04.2026).

44. Аналіз ринку коньяку в Україні. URL: <http://pro-consulting.ua>. (дата звернення 10.04.2026).

45. ТОВ «Вознесенський коньячний завод»: Електронний ресурс // Опендатабот. URL: <https://opendatabot.ua/c/40404385> (дата звернення 10.03.2026).

46. Офіційний сайт UBC ANALYTICS - IBM ANALYTICS. URL: <https://ubcanalytics.com.ua> (дата звернення: 10.05.2026).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А
БУХГАЛТЕРСЬКІ ПРОВЕДЕННЯ З ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З
КРЕДИТОРАМИ ЗА ТОВАРНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ*

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
1. Відображено надходження від постачальника основних засобів або вартості виконаних робіт підрядником, пов'язаних із створенням основних засобів	15 «Капітальні інвестиції»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
2. Відображено надходження на підприємство від постачальника товарно-матеріальних цінностей	20 «Виробничі запаси» 21 «Поточні біологічні активи» 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» 25 «Напівфабрикати» 28 «Товари»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
3. Віднесено на витрати виробництва вартість робіт, виконаних підрядником	23 «Виробництво»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
4. Повернуто на підприємство від постачальника раніше перераховані йому кошти	30 «Готівка» 31 «Рахунки в банках»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
5. Відображено суму недостачі при оприбуткуванні на склад цінностей від постачальника	374 «Розрахунки за претензіями»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
6. Відображено суму ПДВ (податкового кредиту) із вартості придбаних цінностей у постачальника, а також виконаних робіт і послуг підрядником	64 «Розрахунки за податками платежами»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
7. Належить підрядникам за виконані роботи і надані послуги	91 «Загальновиробничі витрати» 92 «Адміністративні витрати» 93 «Витрати на збут»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
8. Визнано підприємством претензії (штрафи, пені, неустойки), пред'явлені зі сторони постачальника	948 «Визнані штрафи, пені, неустойки»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
9. Списано безнадійну дебіторську заборгованість по розрахунках із постачальниками на інші витрати операційної діяльності	944 «Сумнівні та безнадійні борги»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
10. Нараховано заборгованість підрядній організації за здійснення робіт, пов'язаних із запобіганням або ліквідацією наслідків стихійного лиха	993 «Інші надзвичайні витрати»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
11. Проведена оплата постачальникам та підрядникам за поставлені цінності, роботи і надані послуги	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	30 «Готівка» 31 «Рахунки в банках»
12. В рахунок оплати заборгованості перед постачальником передано векселі, отримані підприємством від покупця	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	34 «Короткострокові векселі одержані»
13. Погашено заборгованість перед постачальником коштами, виданими підзвітним особам	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
14. В рахунок погашення боргу передано постачальнику акції підприємства	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	46 «Неоплачений капітал»
15. Проведено розрахунок з постачальником за рахунок позики банку	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	50 «Довгострокові позики» 60 «Короткострокові позики»
16. Видано вексель постачальникам та підрядникам в рахунок поставки цінностей або виконаних робіт	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	51 «Довгострокові векселі видані» 62 «Короткострокові векселі видані»

*Джерело [16]

ДОДАТОК Б
АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
РОБОТИ БАКАЛАВРА ЗА 2025 РІК

Витяг

з протоколу № 4

засідання кафедри фінансів, обліку та аудиту

від 17 жовтня 2025 р.

Голова засідання кафедри: завідувачка кафедри фінансів, обліку та аудиту проф. Купріна Н.М.

БУЛИ ПРИСУТНІМИ: професори: Іванченкова Л.В, Немченко В.В.; доценти: Антонюк О.П., Баранюк Х.О., Васьковська К.О., Євтушевська О.О., Маркова Т.Д., Скляр Л.Б., Ступницька Т.М., Тарасова О.В.; старші викладачі та асистенти: Пчелянська Г.Б., Гребейникова Н.А.; зав.лабораторією та ст.лаборант: Головаченко Л.М., Золотухіна С.А.

СЛУХАЛИ: завідувачку кафедри фінансів, обліку та аудиту проф. Купріна Н.М. про результати наукового колоквиуму: «Сучасні теоретичні та практичні аспекти обліку, аналізу та аудиту в системі управління національної економіки та її суб'єктів», який проводився 17 жовтня 2025 року в рамках наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри фінансів, обліку та аудиту Одеського національного технологічного університету.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити результати наукового колоквиуму «Сучасні теоретичні та практичні аспекти обліку, аналізу та аудиту в системі управління національної економіки та її суб'єктів» з наряду наукової школи кафедри фінансів, обліку та аудиту «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів», який проводився 17.10.2025 р.

2. Здобувачам вищої освіти СВО «Бакалавр» та СВО «Магістр» спеціальностей 071(D1) «Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» та 072 (D2) «Фінанси, банківська права, страхування та фондовий ринок», ОПП «Фінанси, банківська права, страхування та фондовий ринок», докторанту і аспірантам, які підготували доповіді на науковий колоквиум 17.11.2025р. в рамках дослідження за темами КРМ, КРБ та дисертацій, що виконуються відповідно до затверджених тем на підставі наказів ОНТУ, надати апробацію наукових досліджень, а саме:

2.30. Здобувачці СВО «Бакалавр», ННІЕУіБ ім. Г.Е Вейнштейна,, спеціальності 071 «Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» – Булатовій Д.Д., тема доповіді «ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОЇ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА В ПУБЛІКАЦІЯХ УЧЕНИХ», наукові керівники – д.е.н., проф. Купріна Н.М., к.е.н., доц. Антонюк О.П.

Завідувачка кафедри фінансів,
обліку та аудиту, д.е.н., проф

/ПІДПИСАНО/

Наталія КУПРІНА

Секретар

/ПІДПИСАНО/

Людмила ГОЛОВАЧЕНКО

ДОДАТОК В
АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
БАКАЛАВРА У 2026р.

Витяг

з протоколу № 12

засідання кафедри фінансів, обліку та аудиту

від 23.04.2026р.

Голова засідання кафедри: в.о. завідувача кафедри фінансів, обліку та аудиту проф.Мельник Ю.М.

БУЛИ ПРИСУТНІМИ: професори: Іванченкова Л.В, НемченкоВ.В.; доценти: АнтонюкО.П., БаранюкХ.О. (докторант), Васьковська К.О., Євтушевська О.О., МарковаТ.Д., Скляр Л.Б., Ступницька Т.М., Тарасова О.В.; старші викладачі та асистенти: Пчелянська Г.Б., Гребейникова Н.А.; ст. лаборант: Золотухіна С.А.

СЛУХАЛИ: в.о. завідувача кафедри фінансів, обліку та аудиту проф. Мельника Ю.М. про результати наукового колоквиуму: «Дослідження сучасних аспектів та інструментів: фінансів, банкінгу, фінансового обліку, аналізу та аудиту в системі управління діяльністю суб'єктів національної економіки», який проводився 17 квітня 2026 року в рамках наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів»кафедри фінансів, обліку та аудиту Одеського національного технологічного університету.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити результати наукового колоквиуму «Дослідження сучасних аспектів та інструментів: фінансів, банкінгу, фінансового обліку, аналізу та аудиту в системі управління діяльністю суб'єктів національної економіки» з напряму наукової школи кафедри фінансів, обліку та аудиту «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів», який проводився 17.04.2026 р.

2. Здобувачам вищої освіти СВО «Бакалавр» та СВО «Магістр» спеціальностей 071(D1) «Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» та 072 (D2) «Фінанси, банківська права, страхування та фондовий ринок», ОПП «Фінанси, банківська права, страхування та фондовий ринок», докторантам та аспірантам, які підготували доповіді на науковий колоквиум 17.04.2026р. в рамках дослідження за темами КРМ, КРБ та дисертацій, що виконуються відповідно до затверджених тем на підставі наказів ОНТУ, надати апробацію наукових досліджень, а саме:

2.25. Здобувачці СВО «Бакалавр», ННІЕУіБ ім. Г.Е. Вейнштейна спеціальності 071 «Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» Булатової Д.Д., тема доповіді: «АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ ЗА ТОВАРНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ З ДЕБІТОРАМИ ТА КРЕДИТОРАМИ ПІДПРИЄМСТВА: ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАКТИЧНИХ АСПЕКТІВ ЗАСТОУВАННЯ, наукові керівники – д.е.н., проф. Купріна Н.М., к.е.н.,доц. Антонюк О.П.

В.о. завідувача кафедри фінансів,

обліку та аудиту, д.е.н., проф.

/ПІДПИСАНО/

Юрій МЕЛЬНИК

В.о. секретаря

/ПІДПИСАНО/

Світлана ЗОЛОТУХІНА